PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTI-KUNTAYHTYMÄN VUODEN 2019

Talousarvio ja taloussuunnitelma 2019–2021

phhyky.fi

Sisällysluettelo

1	**Esipuhe – toimitusjohtajan katsaus**	5
2	**Yleiset lähtökohdat**	7
2.1	Toiminta-ajatus	7
2.2	Henkilöstö	7
2.3	Taloudelliset lähtökohdat	8
2.3.1	Kuntayhtymän talousarvion lähtökohdat	8
2.3.2	Talouden tasapainotus	9
2.3.3	Talousarvion rakenne ja sitovuus	10
2.3.4	Tilivelvolliset	10
3	**Kuntayhtymän toiminta ja talous**	13
3.1	Kuntayhtymän toiminnalliset tavoitteet	13
3.2	Yhtymän johto	16
3.3	Strategia- ja tukipalvelut	17
3.4	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	19
3.5	Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	21
3.6	Perhe- ja sosiaalipalvelut	23
3.7	Ympäristöterveyskeskus	27
3.8	Investoinnit	27
4	**Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitoksen tavoitteet ja sitovat erät vuodelle 2019**	29
5	**Laskelmat**	31
5.1	Tuloslaskelmat	31
5.2	Rahoituslaskelmat	33
6	**Kuntien maksuosuudet vuodelle 2019**	37
7	**Liitteet**	39
Liite 1.	Arvio palvelujen käytön nettokustannuksista jäsenkunnittain vuonna 2019	39
Liite 2.	Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitos, talousarvio ja toimintasuunnitelma 2019 sekä taloussuunnitelma 2019–2021 (erillinen liite)	41

1 Esipuhe – toimitusjohtajan katsaus

1 Esipuhe – toimitusjohtajan katsaus

Hyvinvointiyhtymän kolmas toimintavuosi 2019 tulee olemaan asiakasrajapinnan muutosten ja tiukan kustannuskurin vuosi.

2019

Palvelut

Hyvinvointiyhtymän keskeinen strateginen tavoite on päijäthämäläisten terveyden ja toimintakyvyn parantaminen. Ainoastaan sitä kautta on mahdollista kestävästi hillitä ikääntymisen ja hoitojen parantumisen tuomaa jokavuotista 3 prosentin palvelutarpeen kasvua. Vuonna 2018 olemme onnistuneet monissa keskeisissä tavoitteissamme. Palvelujen saatavuus on parantunut laajalla rintamalla. Yli 75-vuotiaiden päijäthämäläisten kyky asua itsenäisesti on parantunut ja myös erityisryhmät pystyvät entistä useammin itsenäiseen asumiseen. Hyvinvointiyhtymä kokoaa peruspalvelujaan saman katon alle jokaisen jäsenkunnan hyvinvointiasemalle.

Vuodelle 2019 sijoittuu kaksi suurta kehityshanketta. Hyvinvointiyhtymän palvelujen ajanvaraus ja neuvonta keskitetään kevään 2019 aikana mahdollisimman pitkälle. Tämä mahdollistaa digitaalisten palvelujen selvästi nykyistä laajemman käyttöönoton. Loppuvuonna 2019 on tarkoitus keskittää sosiaalihuollon vaativa palvelutarpeen arviointi, palveluprosessien koordinointi ja ostopalvelujen hallinta. Keskitetyllä asiakasohjausyksiköllä tavoitellaan palveluiden vaikuttavuutta, asiakasvirtojen ja kustannusten hallintaa.

Henkilöstö

Kasvavasta palvelutarpeesta huolimatta hyvinvointiyhtymän henkilötyövuodet tulevat laskemaan vuonna 2019. Syynä tähän on laboratorioliiketoiminnan myynti Fimlab oy:lle ja kuntien tekemistä kiinteistökaupoista seuraavat liikkeenluovutukset. Henkilöstökulut kasvavat perusyhtymässä 1,1 % vuoden 2018 ensimmäiseen muutostalousarvioon verrattuna. Henkilöstökulujen kokonaismäärä on 327,5 miljoonaa euroa, joka on 45,4 prosenttia perusyhtymän vuoden 2019 toimintakuluista. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvointiin panostetaan. Vuoden 2019 KVTES järjestelyvaraerä on tarkoitus käyttää palkkojen harmonisointiin.

Strategia

Hyvinvointiyhtymän valtuusto on hyväksynyt strategian vuosille 2017-2022. Hyvinvointiyhtymän keskeinen strateginen tavoite on päijäthämäläisten terveyden ja toimintakyvyn parantaminen. Ainoastaan sitä kautta on mahdollista kestävästi hillitä ikääntymisen ja hoitojen parantumisen tuomaa jokavuotista 3 prosentin palvelutarpeen kasvua.

Hyvinvointiyhtymän perustehtävän lisäksi strategiassa painotetaan sotesektorin suurta merkitystä maakunnan elinvoimalle työllistäjänä. Vuosina 2018 ja 2019 hyvinvointiyhtymän järjestämisvastuulla olevat sotepalvelut siirtyvät strategian mukaisesti kohti markkinahintoja oman tuotannon tehostamisen, toiminnan ulkoistusten ja kuntien kiinteistökaupoista seuraavien liikkeenluovutusten myötä. Erikoissairaanhoidon palvelujen myymistä oman maakunnan alueen ulkopuolelle on tarkoitus kasvattaa. Vuoden 2019 loppupuolella toteutettava asiakasohjauksen keskittäminen mahdollistaa palveluiden järjestämisen entistä oikea-aikaisemmin ja vaikuttavammin.

Talous

Vuoden 2019 kustannusten nousupaineet ovat suuremmat kuin moneen vuoteen. Kunta-alan palkat nousevat ensi vuonna 2,4 prosenttia ja on varauduttava 1 prosentin palkkasummaa vastaavalla määrärahalla siihen, että lomarahaleikkaukset loppuvat vuonna 2020. Muissa kuin henkilöstökuluissa kustannusinflaatio tulee olemaan vähintään yleisen inflaatiotason verran 1,5 prosenttia. Väestön ikääntyminen, hoitojen parantuminen ja välttämättömät kehityshankkeet nostavat menoja. Vuoden 2019 kustannusten nousupaineeksi arvioimme 36,1 miljoonaa euroa.

Talousarvion 2019 kuntamaksuosuuksia on korotettu 2,45 prosentilla ja muita tuloja 2,1 prosentilla verrattuna vuoden 2018 ensimmäiseen muutostalousarvioon. Tällä rahoituslisäyksellä ei ole mahdollista saavuttaa yhtymän strategisia tavoitteita eikä vastata kasvavaan palvelutarpeeseen. Talousarvio valmistellaan 7,7 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Hyvinvointiyhtymän hallitus edellyttää, että alijäämä katetaan vuoden 2019 aikana. Alijäämä on tarkoitus kattaa valtion hankerahoituksella, myymällä harkiten omaisuutta ja liiketoimintaa. Tätä kautta saatu rahoitus pääosin käytetään välttämättömien muutoshankkeiden toteuttamiseen.

Hyvinvointiyhtymälle jää yli 20 miljoonan euron menojen sopeuttamistarve. Tuottavuuden tulee nousta 2 prosenttia omassa palvelutuotannossa. Kotona asuvien, 75 vuotta täyttäneiden osuuden tulee kasvaa 0,5 prosenttia ja erityisryhmien palveluasumisen / laitoshuollon tarpeen laskea. Erillisellä Miinus7-ohjelmalla tavoitellaan yhdessä henkilöstön kanssa pysyviä kustannussäästöjä 7 miljoonan euron edestä.

Eetu Salunen
toimitusjohtaja

2 Yleiset lähtökohdat

2 Yleiset lähtökohdat

2.1 Toiminta-ajatus

Tavoitteemme on parantaa asukkaiden terveyttä ja toimintakykyä sekä luoda uutta elinvoimaa maakuntaan. Siirrymme vaiheittain strategian mukaiseen uuteen palvelumalliin, joka tekee asioinnista helpompaa ja vahvistaa asiakasohjausta. Yhdessä osaamiskumppaneiden ja yritysten kanssa olemme aktiivisia Päijät-Hämeen sotealan kokoamisessa ja kasvattamisessa.

Kuntayhtymä on maakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjä. Vastaamme lain perusteella sairaanhoitopiirin tehtävistä ja ensihoidosta. Suurin osa omistajakunnista on siirtänyt sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun kuntayhtymälle.

Palveluja asiakkaillemme tuotamme yhdessä suuren kumppanijoukon kanssa. Tukipalveluja tuotamme sekä itse että hankimme markkinoilta. Lisäksi olemme osakkaana yrityksissä, jotka ovat erikoistuneet palvelemaan kuntaorganisaatioita.

Kunnat ja järjestöt ovat kumppaneitamme terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Valtion ja yritysten kanssa toteutamme uusia teknologia- ja ra hoitusratkaisuja.

2.2 Henkilöstö

Hyvinvointikuntayhtymän henkilötyövuosien ennustetaan laskevan vuonna 2019 edeltävään vuoteen verrattuna. Henkilötyövuosien määrä laskee laboratorioliiketoiminnan myynnin ja kuntien kiinteistökaupoista seuranneiden liikkeenluovutusten vuoksi.

Johtamisen keskeisenä tavoitteena on osaava, motivoitunut ja palvelutuotannon tarpeeseen nähden riittävä henkilöstö. Merkittävimpiä henkilöstön osaamiseen ja määrään vaikuttavia asioita ovat palvelurakenneuudistukset, asiakasohjauksen keskittäminen, asiakkaiden ikärakenteessa ja palvelutarpeissa tapahtuvat muutokset, asiakkaiden valinnanvapauden lisääntyminen, palveluiden digitalisaatio, monituottajamallin vahvistaminen sekä sote-maakuntauudistukseen valmistautuminen.

Myönteisen työnantajakuvan aktiivisella markkinoinnilla sekä esimiesten rekrytointiosaamisen vahvistamisella vaikutetaan rekrytoinnin onnistumiseen. Rekrytoinnin haasteet liittyvät edelleen lääkäreiden ja sosiaalityöntekijöiden sekä erikoisalojen osaajien saatavuuteen, muun muassa puheterapeuteista on pulaa. Näiden ammattiryhmien osalta rekrytointia kehitetään edelleen.

Ammatillisen osaamisen kehittämisen lisäksi koko yhtymässä kiinnitetään erityistä huomiota asiakaspalveluosaamiseen sekä laatu- ja kehittämisosaamisen lisäämiseen Lean-valmennusohjelman avulla.

Verkosto- ja yhteistyöosaamista lisätään toimialarajat ylittävillä kehittämisprojekteilla sekä verkostoissa toimimalla. Johtamisen kehittämisessä painopistealueina ovat liiketoimintaosaamisen lisääminen, palvelukokemuksen (mm. digitaaliset palveluprosessit) johtaminen, muutoksessa johtaminen sekä turvallisuusjohtaminen.

Hyvällä johtamisella varmistetaan hyvä asiakas- ja henkilöstökokemus sekä onnistuminen muutoksessa. Erityistä huomiota kiinnitetään henkilöstöä osallistavaan johtamiseen sekä viestintään. Osaamisen kehittämistä jatketaan oppilaitosten sekä muun muassa HUS:in ja TAYS:in kanssa. Yhtymän sisäisiä työmarkkinoita on myös edistetty esimerkiksi työnkiertomallia kehittämällä, mikä on antanut henkilöstölle mahdollisuuden laajentaa osaamistaan.

Suunnitelmallisella työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtamisella parannetaan henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Vuonna 2019 jatketaan Tukea työkykyyn –toimintamallin käyttöönottoa koko yhtymässä. Erityisesti huomiota kiinnitetään siihen, että työn kuormitustekijät tunnistetaan ja haitalliseen kuormittumiseen puututaan. Ikääntyvän henkilöstön työssä jaksamiseen tulee edelleen panostaa. Vastaavasti nuorten työntekijöiden ammatillista kehittymistä tulee tukea. Lisäksi joustavilla työaikaratkaisuilla tuetaan henkilöstön työn ja muun elämän yhteensovittamista.

Yhdenvertaista ja tasa-arvoista kohtelua tuetaan yhtenäisillä henkilöstöjohtamisen käytännöillä, uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotolla ja palkkojen yhdenmukaistamisella sekä henkilöstöä osallistavalla johtamisella.

Vuonna 2017 toteutettiin työhyvinvointitutkimus, jolla selvitettiin henkilöstön jaksamista ja muutoksen onnistumista. Tulosten perusteella henkilöstöjohtamisen kehittämiskohteiksi nousivat erityisesti työyhteisöviestintä, työyhteisöjen toimivuus sekä muutokseen ja tulevaisuuteen liittyvät asiat. Lisäksi vastauksissa toivottiin panostettavan työkykyjohtamiseen sekä työhyvinvoinnin parantamiseen. Tulosten pohjalta tehtiin työyksikkökohtaiset kehittämissuunnitelmat ja henkilöstötyytyväisyyttä on mitattu uudestaan syksyllä 2018.

Henkilöstöjohtamisen kehittämistä ohjaa hallituksen kesäkuussa 2018 hyväksymä henkilöstöohjelma, jonka tavoitteena on tukea yhtymän strategian toteutumista.

Henkilöstötyövuosien kehitys vuosina 2017–2021

	2017 toteuma	2018 ennuste	2019	2020	2021
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	**2219**	**2212**	**2129**	**2154**	**2154**
Muutos		-7	-83	25	0
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	**2033**	**2058**	**2156**	**2156**	**2156**
Muutos		25	98	0	0
Perhe- ja sosiaalipalvelut	**1555**	**1536**	**1536**	**1536**	**1536**
Muutos		-19	0	0	0
Strategia- ja tukipalvelut	**596**	**538**	**510**	**511**	**511**
Muutos		-57	-29	1	0
Yhtymän johto	**14**	**12**	**55**	**55**	**55**
Muutos		-2	43	0	0
Ympäristöterveyskeskus	**26**	**26**	**27**	**27**	**27**
Muutos		0	1	0	0
Liikelaitos Verso	**13**	**18**	**10**	**10**	**10**
Muutos		4	-8	0	0
Laboratoriopalvelujen liikelaitos	**208**	**200**			
Muutos		-8		0	0
YHTYMÄ YHTEENSÄ	**6664**	**6600**	**6423**	**6449**	**6449**
Muutos		-64	-177	26	0

2.3 Taloudelliset lähtökohdat

2.3.1 Kuntayhtymän talousarvion lähtökohdat

Palvelutarpeen muutokset, yleinen inflaatiokehitys, palkkaratkaisut sekä ikääntymisen vaikutukset luovat merkittäviä kustannuspaineita talousarviovuodelle ja suunnitelmakaudelle. Palkkaratkaisujen vaikutukseksi vuonna 2019 on yhtymässä arvioitu yhteensä noin 10,3 miljoonaa euroa. Summasta palkankorotusten vaikutus sivukulujen muutokset huomioiden on arvioitu olevan 6,8 miljoonaa euroa ja kikyn purkautumisen vaikutus noin 3,5 miljoonaa euroa. Inflaation 1,5 prosentin vaikutus muihin kuin henkilöstökuluihin tarkoittaa 5,8 miljoonan euron kustannusnousua vuonna 2019. Ikääntymisen tuoma vuosittainen kustannusten kasvu valtiovarainministeriön ennusteen mukaan on 1,4 prosenttia, joka tarkoittaa 9,9 miljoonan euron kustannusnousua. Hoitojen parantumisen ja muu palvelutarpeen kasvun vaikutukseksi on arvioitu 5 miljoonaa euroa. Välttämättömään toiminnan kehittämiseen on arvioitu tarvittavan 5 miljoonaa euroa. Näistä muodostuu yhteensä 36,1 miljoonan euron kustannusten nousupaine vuoteen 2018 verrattuna.

Hyvinvointiyhtymän perussopimuksen 25 §:n mukaan yhtymä rahoittaa toimintansa jäsenkunnilta palvelusopimusten mukaisesti perittävillä maksuosuuksilla ja asiakkailta perittävillä asiakasmaksuilla sekä muilla tuloilla. Vuoden 2019 talousarvion valmistelu aloitettiin keväällä yhtymän, hallituksen, työvaliokunnan sekä kuntajohtajien yhteistyökokouksissa. Koska jäsenkuntien kanssa käytävät palvelusopimusneuvottelut olivat vielä kesken, hallitus päätti 1.10.2018 kokouksessaan, että talousarvio valmistellaan siten, että kuntamaksuosuuksia ja muita tuloja korotetaan 2,1 prosentilla verrattuna vuoden 2018 ensimmäiseen muutostalousarvioon ja että talousarvio on 10 miljoonaa euroa alijäämäinen. Hallitus edellyttää, että alijäämä katetaan vuoden 2019 aikana ja alijäämän kattamisen toimenpiteet on kuvattu talousarviokirjassa toimialakohtaisesti. Palvelusopimusneuvottelut saatiin yksimielisinä päätökseen 2.11.2018. Talousarvioon sisällytettiin palvelusopimusneuvottelujen mukaiset kuntamaksuosuudet, jotka ylittivät hallituksen asettaman valmisteluraamin. Tätä kautta alijäämä supistui 7,7 miljoonaan euroon.

Talousarvion toimintatulot kuitenkin nousevat kuluvan vuoden talousarviotasoon verrattuna vain 6,1 miljoonaa euroa johtuen siitä, että talousarvioon ei ole sisällytetty kertaluonteisia eriä ja että liikelaitosten ja yhtymän väliset myyntituotot laskevat johtuen Päijät-Hämeen laboratorio- ja lääkehuollon liikelaitoksen purkamisesta.

Huomioiden kustannusten nousupaineet ja kuntamaksuosuuksien korotus talousarvioraami on erittäin haasteellinen. Kustannustasoa pyritään yhtymässä hillitsemään muun muassa seuraavilla tehostamis- ja sopeuttamistoimilla:

• Tuottavuuden nousu 2 % omassa toiminnassa

• 75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus kasvaa 0,5 %

• Erityisryhmien palveluasumisen / laitoshuollon tarve laskee

• Erillinen Miinus7- ohjelma, jossa yhdessä henkilöstön kanssa haetaan pysyviä kustannussäästöjä 7 miljoonan euron edestä

• Vuonna 2019 siirrytään keskitettyyn asiakasohjaukseen. Asiakasohjauksen perustaminen aiheuttaa 1,5 – 2,0 miljoonan euron kustannukset vuonna 2019. Asiakasohjauksella arvioidaan saavutettavan merkittävä sopeuttamispotentiaali vuodesta 2020 alkaen

Perusyhtymän (yhtymä ilman liikelaitoksia) toimintatuottojen yhteissumma on 727,1 miljoonaa euroa, josta kuntien maksuosuuksien kokonaismäärä on 621,5 miljoonaa euroa. Kuntakohtaiset maksuosuudet ovat talousarviokirjan liitteessä 1. Muiden tulojen kuin kuntien maksuosuuksien kokonaismäärä on 105,6 miljoonaa euroa. Näihin tuloihin sisältyy yhtymän sisäistä tuloa noin 55 000 euroa.

Perusyhtymän toimintakulujen yhteismäärä on 720,6 miljoonaa euroa. Summaan sisältyy yhtymän sisäistä menoa 0,2 miljoonaa euroa.Henkilöstökulut kasvavat perusyhtymässä 1,1 prosenttia vuoden 2018 ensimmäiseen muutostalousarvioon verrattuna. Palkankorotusvaraus vuodelle 2019 on 2,36 prosenttia ja sivukulujen on arvioitu olevan 0,5 prosenttia alhaisemmat vuoteen 2018 verrattuna. Henkilöstökulujen kokonaismäärä 327,5 miljoonaa euroa vastaa 45,5 prosenttia perusyhtymän toimintakuluista.

Asiakaspalveluiden ostojen on arvioitu vähenevän 12,8 prosenttia. Muiden palvelujen ostojen kasvuarvio on 0,6 prosenttia. Palveluostojen vähentyminen näkyy avustusten ja siellä erityisesti palveluseteliostojen merkittävänä kasvuna. Vuoden 2019 poistot ovat arviolta 13,7 miljoonaa euroa. Poistoarvio sisältää 1,2 miljoonaa euroa kertapoistoa liittyen RV7:n alta pois purettaviin rakennusosiin. Edullinen korkotaso hillitsee rahoitusmenojen kasvua, vaikkakin pitkäaikaisen lainan määrää joudutaan lisäämään uudisrakennushankkeen käynnistyessä. Rahoitusmenot ovat yhteensä 0,7 miljoonaa euroa. Rahoitusmenojen kate on budjetoitu yhtymän johtoon.

Talousarvion laadintavaiheessa elokuun osavuosikatsauksessa yhtymän tilinpäätösennuste vuodelle 2018 oli 10,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuoden 2019 talousarvion toteutumisen riskinä on kuntien maksuosuuksien riittävyys tilanteessa, että vuoden 2018 maksuosuuksien ennustettu taso elokuun osavuosikatsauksessa on 617,5 miljoonaa euroa.

Kun tarkastellaan yhtymän kokonaisuutta Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitos mukaan lukien, tarkastellaan vain ulkoisia tuottoja ja kuluja. Liikelaitos mukaan luettuna yhtymän ulkoisten tuottojen yhteismäärä on 727,6 miljoonaa euroa ja ulkoisten kulujen 721,1 miljoonaa euroa. Liikelaitoksen tuloksen tulee olla vähintään valtuuston asettaman sitovan tavoitteen mukainen.

Investointien osalta merkittävää on Päijät-Hämeen keskussairaalan leikkaustoiminnan, naistentautien, synnytysten ja vastasyntyneiden tehohoidon sekä kirurgian vuodeosastojen (RV7) uudisrakennushankkeen urakoinnin käynnistyminen elokuussa 2018. Uudisrakennuksen alta puretaan ensin rakennusosat A-, B-, D- ja S, josta aiheutuu talousarviovuodelle purkukustannuksia ja lisäpoistoja arviolta yhteensä 2,2 miljoonaa euroa. Suunnitelmien mukaan rakennuksen käyttöönotto tapahtuu vuoden 2022 loppuun mennessä. Uudistetut toiminnalliset prosessit pohjautuvat asiakaskokemuksiin sekä tutkittuun tietoon ja uusilla työtiloilla haetaan viihtyisyyden lisäksi tehokkuutta. Kiertotalouden osalta taataan ympäristöystävällisyys, älykäs liikkuminen (automaatio) ja kiinteistötiedon hallinta.

Investointisuunnitelma vuodelle 2019 on yhteensä 24,4 miljoonaa euroa, josta RV7:n osuus on 14,9 miljoonaa euroa.

2.3.2 Talouden tasapainotus

Kuntalain mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Vuoden 2017 tilinpäätöksen ja vuoden 2018 ensimmäisen muutostalousarvion perusteella kertynyt ylijäämä 31.12.2018 olisi 1,1 miljoonaa euroa. Perusyhtymän talousarvio päätyy 7,7 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Alijäämä on arvioitu katettavan tilikauden aikana tapahtuvilla kertaluonteisilla liiketoimintojen ja omaisuuden myyntivoitoilla. Myyntivoittoja on arvioitu saatavan 1 - 3 miljoonaa euroa omaisuuden myynneistä ja 7 - 9 miljoonaa euroa liiketoimintojen myynneistä. Toimialakohtaisesti tavoitteet jakautuvat siten, että strategia- ja tukipalvelujen osuus on 1 miljoonaa euroa ja kunkin muun suuren toimialan

2-3 miljoonaa euroa. STM on ehdollisena myöntänyt 8 miljoonaa euroa kahdelle valinnanvapauspilotille. Yhtymä hakee myös muita satunnaisia tuottoja. Tavoitteena on, että kertynyt ylijäämä on 0 euroa vuoden 2019 lopussa.

2.3.3 Talousarvion rakenne ja sitovuus

Talousarvio sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Talousarvion käyttötalousosa muodostuu yhtymän johdon, strategia- ja tukipalvelujen, terveys- ja sairaanhoitopalvelujen, ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen, perhe- ja sosiaalipalvelujen sekä ympäristöterveyskeskuksen talousarvioista vuodelle 2019 ja toiminta- ja taloussuunnitelmista vuosille 2019–2021.

Sosiaalialan osaamiskeskus Verso-liikelaitoksen talous- ja toimintasuunnitelma on yhtymän talousarviokirjan liitteenä 2.

Toimialoittain vahvistetaan toimintatuotot, -kulut ja -kate. Määrälliset tavoitteet vahvistetaan terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen, ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen, perhe- ja sosiaalipalvelujen sekä ympäristöterveyskeskuksen osalta. Toiminnalliset tavoitteet ja niiden mittarit on kuvattu talousarviokirjan luvussa 3.1.

Tuloslaskelman kokonaistarkastelu on yhteenveto toimialojen ja liikelaitosten talousarvioista. Siinä esitetään koko yhtymää koskevat rahoitustuotot ja -kulut sekä suunnitelman mukaiset poistot ja muut tuloksen käsittelyyn liittyvät erät.

Investointiosassa esitetään suuret uudisrakentamis- ja perusparannushankkeet erillisinä kohteina. Lisäksi on eritelty suunnittelun, rakentamisvaiheen sekä toimintavarustuksen aiheuttamat kustannukset. Muu rakentaminen esitetään kokonaissummatasolla rakennustekniikan ja talotekniikan osalta. Lisäksi on esitetty tietojärjestelmä- ja laitehankinnat.

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi muuta pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä talousarvion vaikutus kuntayhtymän kassavaroihin. Rahoituslaskelman kokonaistarkastelussa on esitetty liikelaitosten vaikutus sekä perusyhtymä ilman liikelaitoksia.

Toimialojen johtajat vastaavat toimialansa toimintatuottojen, -kulujen sekä toimintakatteen toteutumisesta. Liikelaitoksen johtokunta ja johtaja vastaavat liikelaitoksen tuloksen toteutumisesta. Kuntayhtymän hallitus ja kuntayhtymän toimitusjohtaja vastaavat valtuustolle koko kuntayhtymän tilikauden tuloksesta, joka ei saa olla talousarviossa vahvistettua tulosta huonompi.

Rakennushankkeiden toteutumisesta vastaa strategia- ja tukipalveluiden toimialajohtaja paitsi RV7-hankkeesta vastaa nimetty hankejohtaja. Irtaimistoon kuuluvien lääkintälaitteiden investoinneista ja tietojärjestelmäinvestoinneista vastaa kukin toimialajohtaja osaltaan hallituksessa hyväksytyn investointiohjelman mukaisesti.

Talousarviokirjassa olevia tuhannen euron tarkkuudelle pyöristettyjä laskelmia luettaessa on huomioitava, että jokainen laskelmien sisältämä luku on pyöristetty erikseen. Näin ollen on mahdollista, että kyseessä olevien laskelmien loppusumma ei ole sama kuin yksittäisten lukujen summa. Budjetointijärjestelmässä pyöristämättömät luvut johtavat oikeisiin lopputuloksiin.

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto (1000 €)

Ulkoiset ja liikelaitosten väliset sisäiset erät

	Sitovuus1)	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT	B	271 948	44 958
IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT JA KUNTOUTUS	B	187 025	37 439
PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	B	183 509	16 181
YMPÄRISTÖTERVEYSKESKUS	B	2 103	552
YHTYMÄN JOHTO	B	7 534	621 585
STRATEGIA JA TUKIPALVELUT	B	68 503	6 384
TULOSLASKELMAOSA			
Rahoitustuotot ja -kulut	**N**	**699**	**0**
Korkomenot		455	
Muut rahoitusmenot		244	
INVESTOINTIOSA			
Uudisrakentamishankkeet	B	14 900	
Perusparantamishankkeet	B	2 000	
Muut investoinnit	B	7 529	
Sairaalalaitteet ja -kalusto		5 606	
Muut laitteet ja kalusto		1 923	
RAHOITUSOSA			
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		22 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	2 609	
Lyhytaikaisten lainojen muutos			0
Vaikutus maksuvalmiuteen		741	
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		**749 100**	**749 100**

Ulkoiset ja liikelaitosten väliset sisäiset erät
1) N=sitovuus nettotuloarvio/-määräraha, B=bruttomääräraha/tuloarvio

2.3.4 Tilivelvolliset

Kuntalain 75 §:n tarkoittamia tilivelvollisia ovat hallituksen sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunnan jäsenet ja edellä mainittujen toimielinten alaiset johtavat viranhaltijat: toimitusjohtaja, toimialajohtajat, perusyhtymän tulosalueiden johtajat sekä liikelaitoksen johtaja ja johtokunta.

3 Kuntayhtymän toiminta ja talous

3 Kuntayhtymän toiminta ja talous

3.1 Kuntayhtymän toiminnalliset tavoitteet

ASIAKAS

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2019
Edistämme valinnanvapautta ikääntyneiden ja kuntoutuksen palveluissa	Kotihoidon ja avokuntoutuksen palveluseteliasiakkuuksien määrä	Palveluseteliasiakkuudet lisääntyvät 20 % kotihoidossa ja 10 % avokuntoutuksessa
Sähköisen asioinnin kehittäminen	Käyttöönotetut palvelut	Sähköiset palvelut, Omaolo (älykäs oirearvio), chat, etävastaanotto ja sähköiset lomakkeet otettu käyttöön asiakasohjausprojektin tavoitteiden mukaisesti
Kiireiseen asiaan nopea apu	Avovastaanoton kiireajat	90 % 1 vrk kuluessa
Kiireetön hoito kohtuuajassa avosairaanhoito	Avosairaanhoito kiireetön (T3)	50 % 7 vrk
		100 % 21 vrk
Kiireetön hoito kohtuuajassa suunterveydenhuolto	Suunterveydenhuolto kiireetön hoito (T3)	50 % 14 vrk
		100 % 28 vrk
Päivystyksessä nopeasti lääkärille	Akuutti24:ssä lääkäriin	75 % tunnin kuluessa
Terveyspalveluita kotiin	Ei siirtoon	45 % tehtävistä
Erikoissairaanhoitoon sujuvasti	Hoidonvarauksesta hoitoon	85 % 3 kk kuluessa

VAIKUTTAVUUS

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2019
Kotona koko elämä	Väestöennusteeseen suhteutettu 75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus	92,5 %
Lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten vähentäminen	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus 0–20 vuotiaista	<1,45 %
Laitoshoidon tarpeen vähentäminen lastensuojelussa	Laitoshoidon osuus kaikista hoitopäivistä	<30%
Ympärivuorokautisen asumispalvelun vähentäminen vammaispalveluissa	Asumisvuorokaudet	Asumisvuorokaudet laskevat 1 %
Ympärivuorokautisen asumispalvelun vähentäminen päihde- ja mielenterveyspalveluissa	Asumisvuorokaudet	Asumisvuorokaudet laskevat 1 %
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Ympäristöterveydenhuollon tiedotteet eri viestimissä	vähintään 20 kpl / v
Turvallisesti työssä kausiepidemiankin aikana	PHKS:n koko henkilöstön influenssarokotekattavuus	>80 %
Ympäristöterveydenhuollon säännöllisen valvonnan toteutuminen (elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, tupakkalaki)	Valvontasuunnitelman toteutuminen	Toteuma >90 % kaikilla lakialoilla

TUOTTAVUUS

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2019
Kunnille edulliset palvelut	Kuntamaksuosuudet	621,5 miljoonaa euroa
Panostamme kotikuntoutukseen	Kotikuntoutuksen käyntimäärä	Käyntimäärä kasvaa 10 %
Osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy	Kuntouttavan työtoiminnan asia-kasmäärä	kasvaa >15%
Ulkokuntamyynti	Myynti euroissa (erikoissairaanhoito)	11,0 M€
PHKS kiinteistö	Hankesuunnitelman aikataulu	Suunnitelman mukainen vanhan osan purku tehty ja uudisrakennus käynnistynyt
Oman toiminnan tuottavuus	DRG-tuottavuus	Kasvaa 2%
Optimoitu toimipaikkaverkosto	Toimipisteiden määrä	Toimipisteiden määrä laskee 5 %

HENKILÖSTÖ

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo 31.12.2019
Työhyvinvointi	Kokonaisarvio	Paranee vuoden 2018 tasosta
Työterveys	Sairauslomapäivien määrä	Vähenee 1 pv / htv
Henkilöstön saatavuus	Sosiaalityöntekijän virkojen täyttöaste	>95%

3.2 Yhtymän johto

Vastuuhenkilö:
toimitusjohtaja Eetu Salunen

Yhtymän johdon toimiala muodostuu toimitusjohtajan tiimin ja viestinnän lisäksi yhtymän valtuustosta, hallituksesta, tarkastustoimesta sekä muista lauta- ja toimikunnista. Vuoden 2019 alusta taloustulosalue siirtyy strategia- ja tukipalveluiden toimialalta yhtymän johdon toimialalle. Yhtymän johdon talousarvioon sisältyvät lisäksi jäsenkunnilta saatavat tuotot sekä liikelaitoksia lukuun ottamatta yhtymän rahoitustuotot ja -kulut. Toimintakulujen osalta merkittäviä paineita kohdistuu talouspalveluiden ulkoisen palveluntuottajan kustannuksiin ja niiden alentamiseen.

Yhtymän johdon painopiste on strategian valmistelussa, sen jatkuvassa päivittämisessä ja toimeenpanon varmistamisessa. Yhtymän johdon keskeinen tehtävä on turvata toiminnan rahavirrat ja viedä eteenpäin toimialat ylittäviä suurimpia kehitysohjelmia ja järjestelmähankkeita. Merkittävä osa sidosryhmätyöstä, viestinnästä ja strategisten kumppanuuksien kehittämisestä kuuluu yhtymän johdon vastuulle. Vastuu riskien hallinnasta kuuluu viime kädessä yhtymän johdolle. Yhtymän johto koordinoi talousarvioprosessia sekä talousarviokirjan mukaisten tavoitteiden asettamista sekä seuraa säännöllisesti näiden toteutumista. Valmisteilla oleva sote-lainsäädäntö luo edelleen epävarmuutta toimintaympäristöön.

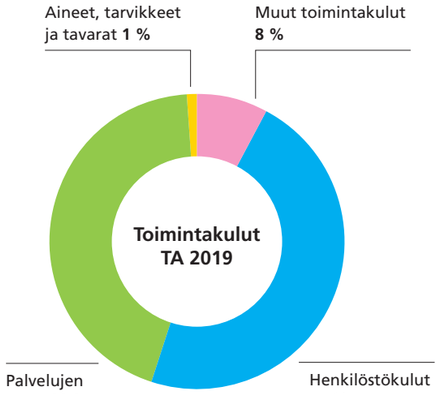

Käyttötalousosa (1000 €): Yhtymän johto

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	604 034	614 941	613 621	621 585	1,1 %	632 474	641 607
Toimintakulut	-2 821	-2 300	-2 821	-7 534	227,5 %	-7 662	-7 792
Sisäiset erät	2 963	1 655	1 655	8 189	394,9 %	8 328	8 470
Toimintakate	**604 176**	**614 295**	**612 455**	**622 240**	**1,3 %**	**633 140**	**642 284**
Rahoitustuotot ja -kulut	-388	-549	-549	-699	27,3 %	-1 200	-2 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-57	-5	-7	-1	-77,7 %	0	0
Tilikauden tulos	603 731	613 741	611 899	621 540	1,3 %	631 940	640 284
Varausten ja rahastojen muutos		521	521	0	-100,0 %	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**603 731**	**614 262**	**612 420**	**621 540**	**1,2 %**	**631 940**	**640 284**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

3.3 Strategia- ja tukipalvelut

Vastuuhenkilö:
toimialajohtaja Jouni Peltomaa

Toimialan painopisteet ovat yhtymän strategiasta johdettuja. Vuonna 2019 integroidaan viimeisetkin hyvinvointikuntayhtymän perustamiseen liittyvät tukipalvelut. Lisäksi vuoden 2019 alusta lähtien painopisteenä ovat tukipalvelutoimintojen kehittäminen toiminnaltaan, laadultaan ja kustannuksiltaan kilpailukykyiseksi suhteessa vastaaviin palveluihin Suomessa. Tämä tarkoittaa, että kolmen (Lahti, Oiva, Phsotey) vuonna 2017 alussa yhdistyneen organisaation tukipalvelujen toimintatapojen ja tietojärjestelmien yhdenmukaistaminen viedään loppuun ja toimintaan liittyvät ohjeistukset päivitetään uuden hyvinvointiyhtymän tarpeiden mukaisiksi. Tukipalvelut tuotetaan yhtymän omana työnä tai ulkoisia yhteistyökumppaneita hyödyntäen.

Tukipalvelujen kehittämisessä huomioidaan mahdollisen maakunta- ja soteuudistuksen valtakunnalliset ja maakunnalliset päätökset ja linjaukset. Tämä tarkoittaa sitä, että talous- ja henkilöstöhallinnon (TAHE) palvelujen kehittämisessä huomioidaan maakunnallisen TAHE-palvelukeskuksen hyödyntäminen. Tähän liittyen määritellään, mitä TAHE-palveluja on tarpeen säilyttää yhtymän omana toimintana ja miltä osin voidaan keskittää palvelutuotantoa maakunnallisesti. Keskeistä on TAHE-palvelujen laadukas ja valtakunnallisesti kilpailukykyinen tuotanto. Toimitilat-tulosalueella kehittämiskohteena on toimitilojen määrän ja tilakustannusten optimointi. Kehittämisessä huomioidaan valtakunnalliseen ja alueelliseen toimitilakehittämiseen liittyvät tavoitteet sekä maakuntien tilakeskuksen tavoitteet. Lisäksi varmistetaan tarvittavien tilojen käytettävyys, varaudutaan strategisten linjausten

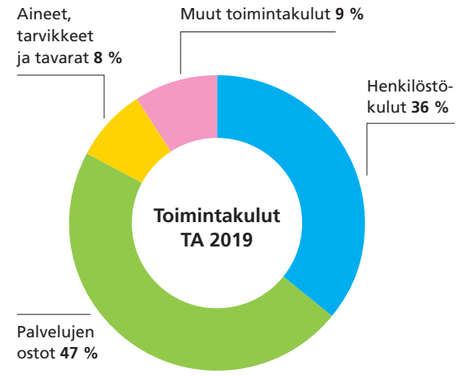

Käyttötalousosa (1000 €): Strategia- ja tukipalvelut

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	10 542	10 481	10 165	6 384	-39,1 %	6 575	6 648
Toimintakulut	-74 253	-67 134	-72 867	-68 503	2,0 %	-69 668	-70 852
Sisäiset erät	69 719	65 326	65 326	71 045	8,8 %	71 021	69 631
Toimintakate	**6 009**	**8 673**	**2 624**	**8 926**	**2,9 %**	**7 928**	**5 428**
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 035	-8 333	-7 860	-8 926	7,1 %	-7 928	-5 428
Tilikauden tulos	**-2 026**	**340**	**-5 236**	**0**	**-100,0 %**	**0**	**0**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

mukaiseen uudisrakentamiseen sekä toimitilojen ylläpitoon. Hankintojen osalta painopisteenä on hankintaprosessin sujuvuuden ja kustannustehokkuuden optimointi sekä kehittämällä nykyistä että uudenlaista hankintatoiminnon kokonaisuutta.

Kolmen organisaation yhdistyessä vuonna 2017 ei tukipalvelujen osalta syntynyt päällekkäistä tukipalveluorganisaatiota, koska Lahden ja Oivan organisaatioista siirtyivät ainoastaan sote-organisaation tukipalvelut omine töineen vanhaan kuntayhtymään. Vuosina 2017–2018 on integrointia tehty normaalin työn ohessa ilman lisäresurssointia. Integroinnin aikataulua kiristettiin alkuperäisistä tavoitteista puolella vuodella. Se aiheutti voimakkaan työpaineen lisäksi muutoksia kehittämisaikatauluihin. Vuoden 2018 alusta lähtien suunniteltujen integrointi- ja kehittämistoimien loppuun viemistä vaikeuttivat ja hidastivat merkittävästi ulkoisista syistä johtuneet ICT-ongelmat. Siksi muun muassa raportoinnin ja tiedolla johtamisen integrointi ja kehittäminen jatkuvat vielä vuoden 2019 puolelle.

Strategia- ja tukipalvelujen tehtävänä on koordinoida palvelujensa yhdenmukaista, kustannustehokasta ja kilpailukykyistä käyttöä koko yhtymässä. Lisäksi toimialaan kuuluu kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja varautumisen johtaminen ja koordinointi. Strategisesti tärkeänä tavoitteena on varmistaa tukipalvelujen tuotanto nykyisille sote-toiminnoille sekä kehittää toimintaa valtakunnallisen ja alueellisen maakunta- ja sote-uudistuksen suuntaisesti. Strategisesti keskeisenä lähtökohtana on varmistaa palvelujen jatkuva saatavuus ja laatu, vaikka toiminnallinen ja lainsäädännöllinen ympäristö muuttuu ja vaikka edellä mainitut muutokset edellyttäisivät organisaatiomuutoksia tai ulkoistuksia.

Henkilöstöresurssien osalta kriittistä on varmistaa riittävän ammattitaitoisen työvoiman pysyminen ja jaksaminen sekä tarvittavan lisäresurssin saaminen tavoitteiden mukaisten integraatioiden loppuun viemiseksi sekä kehittämiseen liittyvien muutosten aikaan saamiseksi. Lisäksi kriittisenä tekijänä on uudistusten toteuttamiseksi tarvittavien taloudellisten resurssien saaminen muun muassa ICT-hankintoihin ja toimitilakehittämiseen sekä vanhentuneiden raportoinnin ja tiedolla johtamisen järjestelmien nykyaikaistamiseen. Tarvittavat uudistukset ovat mittavia ja niiden toteutukseen tarvitaan riittävät talouden ja henkilöstön resurssit vuosille 2019 - 2021, vaikka osittaisia uudistuksia saadaan käyttöön jo vuoden 2018 lopulla ja vuonna 2019.

3.4 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Vastuuhenkilö:
toimialajohtaja Juhani Sand

Toimiala toteuttaa yhtymän strategiaa pyrkien edistämään päijäthämäläisen asiakkaan hyvää hoitoa valmistautuen samalla mahdollisiin lainsäädännön muutoksiin. Pääpaino on hyvän asiakaskokemuksen saavuttamisessa, missä keskeisiä elementtejä ovat hoitoon pääsyn turvaaminen niukoillakin resursseilla, asiakaspalautteen kerääminen ja huomioiminen toiminnan kehittämisessä, hoitoon liittyvien muistutusten nopea käsittely ja vastaaminen sekä hoidon korkea laatu ja turvallisuus. Laadun dokumentointi on yksi keskeinen osa vuoden 2019 tavoitteita, samoin kuin korkea henkilöstön rokotuskattavuus yhtenä turvallisuustekijänä.

Hyvän asiakaskokemuksen edellytys on osaava, innostunut ja sitoutunut henkilöstö. Tavoitteena on parantaa avainosaajien rekrytointia, parantaa koko henkilöstön työhyvinvointia ja edelleen parantaa toimialan mainetta koulutus- ja opiskelijamyönteisenä yhteisönä. Työhyvinvointia tuetaan muun muassa pilotoimalla perhe- ja lapsiystävällisiä työaikaratkaisuja, turvaamalla riittävät täydennys- ja jatkokoulutuksen edellytykset, lisäämällä käytännön yhteistyötä kaikilla tasoilla sekä selkiyttämällä yksikkökohtaisia toiminnan tavoitteita.

Lainsäädännöllisen epävarmuuden ja kuntien yleisen talouskehityksen sekä kasvavan hoidontarpeen muodostama ristiriita edellyttää edelleen tuottavuuden parantamista kaikessa omassa toiminnassa ja jatkuvaa harkintaa palveluiden ostossa. Selkeänä tavoitteena on tarjota lisääntyvästi toimialan palveluita oman maakunnan ulkopuolelle. Vuoden 2019 talousarvioraami edellyttää myös selkeitä rakenteellisia muutoksia kustannustason laskemiseksi

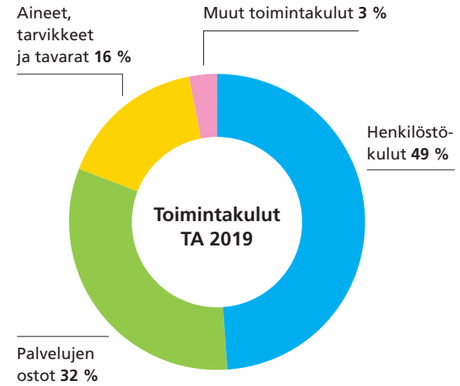

Käyttötalousosa (1000 €): Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	41 870	43 094	42 494	44 958	4,3 %	48 747	49 451
Toimintakulut	-256 902	-265 552	-269 401	-271 948	2,4 %	-276 572	-281 273
Sisäiset erät	-45 319	-39 007	-42 362	-46 763	19,9 %	-46 830	-46 091
Toimintakate	**-260 350**	**-261 465**	**-269 270**	**-273 753**	**4,7 %**	**-274 654**	**-277 913**
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 435	-3 788	-3 593	-4 406	16,3 %	-4 356	-4 356
Tilikauden tulos	**-263 785**	**-265 253**	**-272 862**	**-278 159**	**4,9 %**	**-279 010**	**-282 269**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

pysyvästi. Mahdolliset liiketoimintakaupat tai vastaavat isot toiminnalliset muutokset tuodaan luottamuselinkäsittelyyn kevään 2019 aikana. Tavoitteena on myös avata uusia sähköisiä asiointikanavia ja siten vähentää fyysisten käyntien osuutta hoidossa. Toimiala tukee ikääntyneiden kotona asumista kehittämällä omalta osaltaan kotiin vietäviä palveluja muun muassa kotisairaalan ja sen EVA-yksiköiden avulla.

Terveysasemaverkkoa kehitetään yhdessä kuntien kanssa pyrkien kustannustehokkaan monituottajamallin ylläpitoon ja lähipalvelujen riittävään turvaamiseen. Osaltaan peruspalvelujen saatavuutta lisätään resursoimalla palvelusetelikokeilun jatkamista avosairaanhoidossa. Sekä avosairaanhoidossa että suun terveydenhuollossa jatketaan alueen yhteisten toimintamallien kehittämistä sekä syvennetään yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa. Erityisesti paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden hoitoa selkiytetään potilaskohtaisten hoitosuunnitelmien avulla.

Erikoissairaanhoidon pidemmän aikavälin toimintaedellytyksiä parannetaan käynnistämällä RV7-rakennushankkeen varsinainen rakentaminen ja sitä edeltäen vanhan sairaalaosan purku. Erva-vaihdon keskeneräiset koulutus- ja tutkimusyhteistyöasiat saatetaan loppuun, ja vakiinnutetaan sädehoitoyksikön toiminta osana HUS:n syövänhoitoa. Fimlab-yhteistyön käytännöt varmistetaan, samoin kuin laboratoriopalvelujen liikelaitoksesta toimialalle siirtyneiden osien toimintaedellytykset.

Toimiala pyrkii kaikin tavoin tukemaan koko yhtymän menestystä toimintavuoden aikana ja on vahvan osaajajoukon avulla valmis toimimaan myös muuttuvissa toimintaympäristöissä. Toiminnalliset tavoitteet mittareineen ovat osin kuvattuna koko yhtymän mittareissa ja tarkemmin toimialan omissa toimintakorteissa.

Terveys- ja sairaanhoito-palveluiden toiminta	Suunnitelma 2019
TUOTANNON VOLYYMIT (OMA TOIMINTA)	
Avovastaanottotoiminta	
Lääkäri- ja hammaslääkärikäynnit	298 570
Hoitajakäynnit	268 950
Erikoissairaanhoito	
DRG-jaksot	32 512
Käynnit somatiikka	285 743
Laskutusperusteiset hoitopäivät somatiikka	600
Päivystyskeskus	
Päivystyskäynnit	95 751
Hammaspäivystyskäynnit	9 192
Päivystysosaston hoitopäivät	14 466
Kotisairaalan käynnit	24 501

3.5 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

Vastuuhenkilö: toimialajohtaja vs. Kimmo Kuosmanen

Toimiala vastaa ikääntyneiden asiakasohjauksesta, kotiin vietävistä palveluista, asumispalveluista, kuntoutuksesta erikoissairaanhoidosta kotikuntoutukseen ja geriatrisesta osaamiskeskuksesta, johon kuuluvat kuntoutussairaala Jalmari, perustason vuodeosastot ja geriatrian palvelut.

Toimialan merkittävin haaste on väestön ikääntymisestä johtuva palvelujen tarpeen kasvu. Merkittävin tavoitteemme on tukea ikäihmisten kotona asumista. Ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen visio ”eletään koko elämä” kuvaa vahvasti tavoitettamme, että 92,5% yli 75-vuotiaista asuu kotona vuonna 2019. Toimialan perustehtävä on olla mukana ihmisten arjessa silloin, kun on tarvetta. Toimiala tuottaa terveyttä, toimintakykyä ja asumista turvallisesti kotona.

Vuonna 2019 toimialan merkittävimmät strategiset painopisteet ovat asiakkaan valinnanvapauden lisääminen, asumisen kehittäminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Valinnanvapautta lisätään erityisesti asumispalveluissa ja kotiin vietävissä palveluissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyen maakunnan kunnat ovat myyneet sote-kiinteistöjään, joka on tarkoittanut toimialan näkökulmasta liikkeenluovutuksia ja ostopalvelujen kasvua. Merkittävä osa asumispalveluista ja kotiin vietävistä palveluista tuotetaan ostopalveluna kumppaneiden kanssa. Oman toiminnan kilpailukykyä vahvistetaan lisäämällä asiakaskokemuksen ja talouden osaamista.

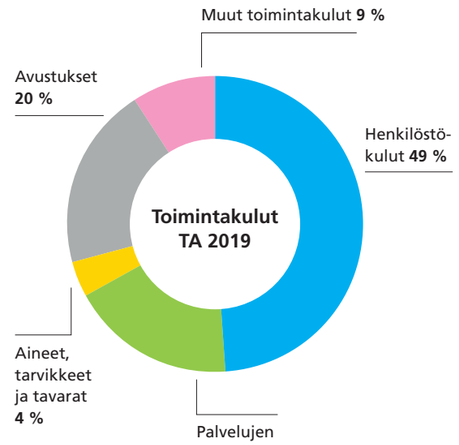

Käyttötalousosa (1000 €): Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	38 773	36 162	37 524	37 439	3,5 %	40 595	41 181
Toimintakulut	-183 144	-187 769	-187 882	-187 025	-0,4 %	-190 204	-193 437
Sisäiset erät	-12 655	-12 763	-14 430	-15 329	20,1 %	-15 351	-15 109
Toimintakate	**-157 025**	**-164 370**	**-164 788**	**-164 915**	**0,3 %**	**-164 961**	**-167 365**
Suunnitelman mukaiset poistot	-629	-320	-362	-188	-41,3 %	-183	-183
Tilikauden tulos	**-157 654**	**-164 690**	**-165 150**	**-165 103**	**0,3 %**	**-165 143**	**-167 548**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

Ikääntyneiden palveluiden ja kuntoutuksen toiminta	Tavoite 2019
TUOTANNON VOLYYMIT	
Asiakasohjauksen ja gerontologisen sosiaalityön käynnit	**7 950**
Kotihoidon käynnit	
yhtymän oma tuotanto	1 150 000
muut palveluntuottajat	619 200
Tehostetun palveluasumisen asumispäivät	
yhtymän oma tuotanto	313 170
muut palveluntuottajat	300 370
Perusterveydenhuollon vuodeosastojen hoitopäivät	**114 130**
Geriatrisen osaamiskeskuksen kontaktit	**25 800**
Kuntoutuksen kontaktit	**179 300**
OMAN TUOTANNON TUOTTAVUUS	
Tehostetun palveluasumispaikan saaneiden odotusaika	alle 40 vrk
Asumispalveluyksiköiden käyttöaste-%	98 %
Vuodeosastojen keskimääräinen hoitoaika	alle 18 vrk
Vuodeosastojen kuormitus-%	97 %
Kotihoidon käynnit / nettotyöpanos	2 090
Geriatrisen keskuksen kontaktit / nettotyöpanos	660
Kuntoutuksen kontaktit / nettotyöpanos	815

Yhteistyö kuntien ja muiden kumppaneiden kanssa nousee ratkaisevaan rooliin ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpidossa, asumisen ja asuinalueiden kehittämisessä. On löydettävä uusia vaihtoehtoja ja tuettava yhteisöllistä asumista. Ikääntyneiden parissa tehtävälle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle on löydyttävä yhteisiä resursseja. Ennaltaehkäisyyn, ennakoiviin palveluihin, yhteisöllisyyteen ja välittämiseen, liikuntaan ja mielekkääseen arkeen on panostettava. Vapaaehtoiset, omaiset, yritykset, järjestöt ja seurakunnat on saatava mukaan siten, että taloudelliset resurssimme riittävät tuottamaan ikääntyville asukkaillemme laadukkaita ja tarpeellisia palveluita.

Toiminnalliset painopisteet toimialalla ovat asiakasohjauksen keskittäminen ja vahvistaminen, kotiin vietävien palveluiden laajentaminen ja kehittäminen sekä sairaalasta kotiin -prosessin ohjaaminen.

Asiakasohjauksen toimialavalmistelussa suunnitellaan ohjauksen, neuvonnan ja asiakasohjauksen sekä ostopalveluiden hallinnan ja valvonnan keskittämistä. Kotiin vietävissä palveluissa ja kuntoutuksessa tavoitteena on lisätä kotikuntoutusta ja tiivistää yhteistyötä kotisairaalan, saattohoito- ja kotiutustiimien välillä sekä hyödyntää teknologiaa, niin että asiakkaan hoitopolku on mahdollisimman joustava ja tehokas. Perustason sairaalaverkon uudistamista jatketaan edelleen. Arviointi- ja kuntoutusyksikköjen toimintaa arvioidaan ja tehostetaan, ja enenevästi arviointia ja kuntoutusta tuotetaan kotiin. Omais- ja perhehoidon toimintamalleja kehitetään edelleen maakunnallisesti.

Yhdessä olemme enemmän.

3.6 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Vastuuhenkilö: toimialajohtaja Mika Forsberg

Toimiala muodostuu lapsiperhepalvelujen, työikäisten palvelujen, psykososiaalisten palvelujen ja vammaispalvelujen tulosalueista.

Toimialan tavoitteena on osallisuutta ja hyvinvointia edistävillä, oikea-aikaisilla ja asiakaslähtöisillä palveluilla tukea asiakkaiden osallisuutta ja toimintakykyä. Asiakkaat otetaan mukaan oman palvelunsa suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Toiminnan painopistettä siirretään raskaista palveluista ennaltaehkäiseviin ja kevyempiin palveluihin. Lapsiperhepalvelujen rakennemuutoksen tavoitteena on vähentää lasten kodin ulkopuolelle sijoittamisen tarvetta. Erityistä huomiota kiinnitetään myös laitoshoidon osuuteen kodin ulkopuolisissa sijoituksissa. Vammaispalvelujen sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen tavoitteena on ympärivuorokautisten asumispalvelujen vähentäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi jatketaan asiakasohjauksen, kotiin vietävien ja arkea tukevien avopalvelujen sekä kevyempien asumisvaihtoehtojen kehittämistä. Asiakkaiden valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta vahvistetaan.

Yhtenäisten toimintaprosessien ja monialaisen yhteistyön kehittämistä jatketaan. Hoito- ja palvelupolkuja kehitetään eheiksi, joustaviksi ja tehokkaiksi. Asiakasohjauksen ja palvelutuotannon sisältöjen ja yhteistyörakenteiden kehittäminen jatkuu asiakasohjauksen toimialan valmistelun rinnalla. Neuvolan keskitetty ajanvaraus käynnistyy osana etulinjan ohjaus- ja neuvontapalvelujen kokonaisuuden kehittämistä. Sosiaalipäivystyspalveluja uudistetaan osana päivystyspalvelujen kokonaiskehittämistä. Perhekeskustoiminta käynnistyy yhteistyössä kuntien,

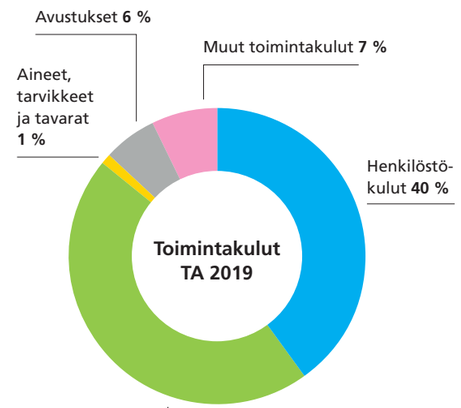

Käyttötalousosa (1000 €): Perhe- ja sosiaalipalvelut

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	16 746	15 792	16 034	16 181	2,5 %	17 545	17 798
Toimintakulut	-180 840	-183 555	-184 214	-183 509	0,0 %	-186 629	-189 802
Sisäiset erät	-14 575	-15 037	-16 786	-17 003	13,1 %	-17 027	-16 758
Toimintakate	**-178 669**	**-182 800**	**-184 967**	**-184 331**	**0,8 %**	**-186 111**	**-188 762**
Suunnitelman mukaiset poistot	-62	-99	-85	-138	39,4 %	-134	-134
Tilikauden tulos	**-178 731**	**-182 899**	**-185 051**	**-184 469**	**0,9 %**	**-186 245**	**-188 896**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminta	Tavoite 2019
Perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden oman tuotannon volyymit	
Käynnit perhe- ja sosiaalipalvelut	326 070
Asumispäivät perhe- ja sosiaalipalvelut	164 960
Erikoissairaanhoidon oman tuotannon volyymit	
Käynnit psykiatria	85 340
Hoitopäivät psykiatria	27 390
Oman- ja ostopalvelutuotannon volyymit	
Hoitopäivät kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret 0-20 v., lastensuojelu	145 000
Asiakkaat kuntouttava työtoiminta	1 775
Asumispäivät, ympärivuorokautinen asuminen mielenterveys- ja päihdepalvelut	71 450
Tuen piirissä olevat asukkaat, vammaisten asumispalvelut	960

järjestöjen ja seurakuntien kanssa ja yhtymä vastaa toiminnan kokonaiskoordinoinnista ja yhteistyörakenteiden ylläpitämisestä. Vaativan ja erityistason palveluja jalkautetaan osaksi perhekeskustoimintaa. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen toimintamalleja kehitetään osana perustoimintaa. Perhehoidon kehittäminen jatkuu ja perhehoitajat alkavat tehdä terveystarkastuksia. Pitkäaikaistyöttömien osallisuutta ja toimintakykyä edistetään aktivoinnin tehostamisella ja kuntouttavan työtoiminnan kehittämisellä sekä tehostamalla yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Asiakaskokemustietoa ja palvelumuotoilua hyödynnetään kilpailukykyisen ja vaikuttavan palvelutuotannon kehittämiseksi. Valinnanvapautta lisätään ottamalla käyttöön palveluseteli vammaisten asumispalveluissa. Myös kuljetuspalveluja kehitetään vammaispalveluissa. Vuoden 2019 alussa liitytään sosiaalihuollon Kantapalveluihin. Digitaalisten palvelukanavien käyttöönotto laajenee. Henkilöstön tehtäväkarenteen selkiyttämistä jatketaan vuoden 2019 aikana.

Palvelurakenneuudistuksissa onnistuminen edellyttää palvelujärjestelmän kokonaisvaltaisen kehittämisen lisäksi yhdyspintatyössä onnistumista. Yhdyspintatyön kehittämistä jatketaan lasten ja nuorten palveluissa, työllisyydenhoidossa, maahanmuuttajien kotouttamistyössä, ehkäisevässä päihdetyössä, asumisen kysymyksissä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnat voivat tukevat omilla toimillaan käynnissä olevia palvelurakenteen uudistamisia. Myös järjestöillä ja seurakunnilla on keskeinen rooli toimialan yhteistyökumppaneina.

Keskeiset toiminnalliset riskit liittyvät palvelutarpeiden kasvuun, rakenne- ja toiminnallisten muutosten toteutumiseen sekä työntekijöiden saatavuuteen, toimitila- ja turvallisuuskysymyksiin. Korkeat työntekijäkohtaiset asiakasmäärät näkyvät jo tällä hetkellä sekä palveluihin pääsyn että palvelutoiminnan vaikuttavuuden heikentymisenä. Talousarviossa pysyminen on erittäin haasteellista, vaikka rakennemuutokset etenisivät arvioidusti. Toimitiloihin liittyvät haasteet muodostavat merkittävän riskin sujuvalle palvelutoiminnalle ja tuottavuuden kehittymiselle. Kuntien omistamiin sote-kiinteistöihin liittyvät muutokset edellyttävät toimintojen uudelleenjärjestelyjä vuonna 2019. Henkilöstön saatavuuteen vaikuttavat palkan lisäksi työskentelyolosuhteet. Asianmukaiset toimitilat, laadukkaan työn mahdollistamat resurssit ja koulutusmahdollisuudet ovat keskeisiä kilpailutekijöitä. Perhe- ja sosiaalipalveluissa henkilöstön työssä jaksamista tukevat myös riittävät työnohjauspalvelut.

3.7 Ympäristöterveyskeskus

Vastuuhenkilö: toimialajohtaja Silja Mäkelä

Toimialan tarkoituksena on ehkäistä ennakolta elinympäristöstä ihmiseen kohdistuvia terveysvaaroja ja haittoja, poistaa olemassa olevia terveyshaittoja sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Elinympäristön terveellisyys koetaan merkittävänä arvona, samoin lähellä tuotettu puhdas ruoka. Osana toimintaa tehdään kiinteää yhteistyötä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa ja tuodaan aktiivisesti terveydensuojelun näkökulma toimialueen kaavoitus-, ympäristölupa- ja rakennuslupaprosesseihin päätöksenteon pohjaksi. Keskeiset toimintaperiaatteet ovat joustavuus, tehokkuus ja asiakkaiden yhdenvertaisuus.

Ympäristöterveyskeskuksen strategisena painopisteenä on ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen. Tämä toteutetaan varaamalla riittävät resurssit asiakkaiden, kuntalaisten ja toimijoiden neuvontaan ja ohjaukseen sekä sidosryhmäyhteistyöhön, jossa myös kunnilla on merkittävä rooli. Valvontalainsäädännössä ja keskusvirastojen ohjeissa tapahtuvat muutokset lisäävät tarvetta toimijoiden ja kuntalaisten neuvontaan ja ohjaukseen. Eläinlääkintähuollossa lisätään panostusta terveydenhuoltotyöhön. Tiedottamista toimialan terveyttä edistävistä asioista toteutetaan aktiivisesti käyttäen myös sosiaalisen median tiedotuskanavia. Yhteisten valvontakäytäntöjen sekä ympärivuorokautisen pien- ja suureläinpäivystyksen laadun kehittämistä maakunnan alueella jatketaan. Lainsäädännön toteutumisesta riippuen tämä johtaa joko maakunnallisen ympäristöterveydenhuollon yksikön muodostamiseen tai yhteistyömahdollisuuksien jatkoselvittelyyn.

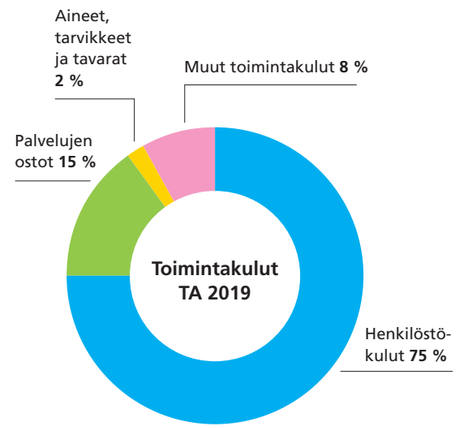

Käyttötalousosa (1000 €): Ympäristöterveyskeskus

	TP 2017*	MTA 2018	TPE 2018	TA 2019	TA-%	SV 2020	SV 2021
Toimintatuotot	578	497	500	552	11,1 %	569	577
Toimintakulut	-1 973	-2 080	-2 032	-2 103	1,1 %	-2 139	-2 175
Sisäiset erät	-134	-172	-196	-138	-19,7 %	-141	-143
Toimintakate	**-1 529**	**-1 755**	**-1 728**	**-1 689**	**-3,7 %**	**-1 711**	**-1 741**
Suunnitelman mukaiset poistot	-6	-5	-2	0	-100,0 %	0	0
Tilikauden tulos	**-1 534**	**-1 760**	**-1 730**	**-1 689**	**-4,0 %**	**-1 711**	**-1 741**

*MTA 2018 kanssa vertailukelpoinen TP 2017 on esitetty tässä sarakkeessa.
Sisäisten erien käsittely muuttunut vuonna 2018 järjestelmämuutoksesta johtuen.

Henkilöstöresurssi on tällä hetkellä riittävä ja valvontasuunnitelman mukaiset tavoitteet pystytään toteuttamaan. Riittävä osaaminen pystytään varmistamaan myös loma-aikoina. Valvontaeläinlääkäreiden maakunnallista yhteistyötä kehitetään. Vuonna 2019 jatketaan kolmen terveydensuojeluinsinöörin rakennusterveysasiantuntijakoulutusta.

Taloudellinen tilanne on tiukka. Toimialan menojen ennustetaan kasvavan 1,1 % vuoden 2018 talousarvioon verrattuna. On kuitenkin huomattava, että henkilöstökulut, jotka muodostavat 75,5 % toimialan menoista, kasvavat vastaavasti 2,7 %. Toimialalla joudutaan jatkossa miettimään tulopohjan kasvattamista, mutta asiakkailta perittävät korvaukset eivät tule yksinään riittämään, mikäli henkilöstömenot kasvavat merkittävästi. Vuonna 2020 mahdollisesti voimaan tuleva muutos kunnaneläinlääkäreiden työajassa sekä Lahden kaupungin ratkaisut terveydensuojelun henkilöstön palkkatasosta muodostavat selkeän riskin henkilöstökulujen merkittävälle kasvulle tulevina vuosina.

Ympäristöterveyskeskuksen toiminta	Tavoite 2019
Tarkastukset	1 014
Päätökset	160
Konsultaatio	3 310
Näytteenotto	810
Tilakäynnit	3 355
Vastaanottokäynnit	11 695

3.8 Investoinnit

Investointihankkeet vuosina 2019–2021 (1000 €)

	KOKONAIS-KUSTANNUS	TA 2019	SV 2020	SV 2021
Uudisrakentamishankkeet		**14 900**	**27 900**	**47 400**
Rakennusvaihe 7; KESLE, synnytys, vuodeosastot, välinehuolto	**126 200**	**14 900**	**27 900**	**47 400**
Suunnittelu	4 300	800	300	100
Rakentaminen	91 900	14 100	27 600	32 300
Toimintavarustus	30 000			15 000
Perusparantamishankkeet (sisältää toiminnan tehostamiset)		**2 000**	**2 500**	**4 200**
Rakennusvaihe 8, Vanhan osan saneeraus	**76 400**	**0**	**500**	**2 200**
Suunnittelu	3 200		500	2 200
Rakentaminen	56 200			
Toimintavarustus	17 000			
Muu rakentaminen, rakennustekniset työt		**2 000**	**2 000**	**2 000**
Muut investointimenot	**7 529**	**7 500**	**7 500**	
Tietojärjestelmähankkeet		1 000	1 000	
Sairaalalaitteet ja -kalusto	5 606	5 000	5 000	
Muut laitteet ja kalusto	1 923	1 500	1 500	
YHTEENSÄ	**24 429**	**37 900**	**59 100**	

4 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitoksen tavoitteet ja sitovat erät vuodelle 2019

4 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitoksen tavoitteet ja sitovat erät vuodelle 2019

	Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitos
Ylijäämä ennen varausten muutoksia	vähintään 0 euroa

5 Laskelmat

5 Laskelmat

5.1 Tuloslaskelmat

Tuloslaskelmaosan sitovuus- ja kokonaistarkastelu:

Tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kuntayhtymän tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä taloudellisen käyttöiän mukaisiin suunnitelmapoistoihin. Tuloslaskelman välituloksena esitetään toimintakate, vuosikate ja tilikauden tulos. Tuloslaskelma päättyy tilikauden ylijäämään tai alijäämään.

Toimintakate osoittaa sen määrän, joka käyttötalouden tuotoista jää käytettäväksi korko- ja muihin rahoituskuluihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, kuntayhtymän tulorahoitus olisi riittävä. Talousarviossa vuosikatteen osuus suunnitelmapoistoista on 42,3 %.

Tilikauden tulos kertoo tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotuksen, joka lisää tai vähentää kuntayhtymän vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Talousarviossa tilikauden tulokseksi on arvioitu -7.880.000 euroa. Varausten muutosten jälkeen tilikauden alijäämä on 7.710.000 euroa. Alijäämän kattamista on käsitelty talousarvion kappaleessa 2.3.2 Talouden tasapainotus.

Liikelaitosten vaikutus yhtymän tulokseen esitetään kokonaistarkastelussa.

Tuloslaskelmaosa (1000 €, ei sisällä liikelaitoksia)

	TP_2017	MTA II_2018	TPE 2018	TA_2019	SV_2020	SV_2021
Toimintatuotot	**712 544**	**720 968**	**720 455**	**727 100**	**746 504**	**757 261**
Myyntituotot	634 784	642 901	642 500	650 021		
Maksutuotot	60 103	61 254	60 400	61 087		
Tuet ja avustukset	6 483	5 356	6 400	4 630		
Muut toimintatuotot	11 175	11 456	11 155	11 363		
Toimintakulut	**699 933**	**708 389**	**719 100**	**720 622**	**732 873**	**745 332**
Henkilöstökulut	317 551	323 958	320 000	327 518		
Palvelujen ostot	259 712	257 113	273 000	240 709		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	61 548	62 637	61 200	58 145		
Avustukset	20 739	24 729	23 100	49 733		
Muut toimintakulut	40 382	39 953	41 800	44 516		
Toimintakate	**12 612**	**12 578**	**1 355**	**6 478**	**13 631**	**11 928**
Rahoitustuotot ja -kulut	-388	-549	-500	-699	-1 200	-2 000
Korkotuotot	5	5		0		
Muut rahoitustuotot	258	90		0		
Korkokulut	436	400		455		
Muut rahoituskulut	215	244		244		
Vuosikate	**12 224**	**12 029**	**855**	**5 779**	**12 431**	**9 928**
Suunnitelman mukaiset poistot	12 224	12 550	12 200	13 659	12 600	10 100
Tilikauden tulos	**0**	**-521**	**-11 345**	**-7 880**	**-169**	**-172**
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys(+)	0			170	170	170
Vapaaehtoisten varausten lisäys(-) tai vähennys(+)	0	521	521	0	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**0**	**0**	**-10 824**	**-7 710**	**1**	**-2**

Kokonaistarkastelu (1000 €)

Liikelaitosten vaikutus yhtymän tilikauden tuloksen muodostamiseen

	*) Yhtymä pl. liikelaitokset	Verso liikelaitos	Eliminoinnit		**) Yhtymän tuloslaskelmaosa ml. liikelaitokset
	TA 2019	TA 2019	Yhtymä	Liikelaitos	TA 2019
Toimintatuotot	**727 100**	**780**	**-55**	**-217**	**727 607**
Myyntituotot, ulkoiset	649 965	125	0	0	650 090
Myyntituotot, sisäiset	55	217	-55	-217	0
Maksutuotot	61 087	0	0	0	61 087
Tuet ja avustukset	4 630	438	0	0	5 068
Muut toimintatuotot	11 363	0	0	0	11 363
Toimintakulut	**720 622**	**780**	**-217**	**-55**	**721 130**
Henkilöstökulut	327 518	601	0		328 120
Palvelujen ostot	240 492	51			240 544
Palvelujen ostot, sisäiset	217	55	-217	-55	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	58 145	10			58 155
Avustukset	49 733	0			49 733
Muut toimintakulut	44 516	62			44 578
Toimintakate	**6 478**	**0**	**162**	**-162**	**6 478**
Rahoitustuotot ja -kulut	-699	0	0	0	-699
Korkokulut	455	0			455
Muut rahoituskulut	244	0			244
Vuosikate	**5 779**	**0**	**162**	**-162**	**5 779**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	13 659	0			13 659
Tilikauden tulos	**-7 880**	**0**	**162**	**-162**	**-7 880**
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys(+)	170				170
Tilikauden yli-/alijäämä	**-7 710**	**0**	**162**	**-162**	**-7 710**

*) sisältää yhtymän ja liikelaitosten väliset sisäiset erät
**) yhtymän ulkoinen tuloslaskelma

5.2 Rahoituslaskelmat

Rahoituslaskelmaosan sitovuus- ja kokonaistarkastelu:

Rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama kassavirta (toiminnan rahavirta). Lisäksi rahoituslaskelmaan merkitään kuntayhtymän lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä arvio muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelma päättyy osoittamaan talousarvion vaikutusta kuntayhtymän maksuvalmiuteen. Vaikutus vuoden 2019 talousarvion mukaan on 741 000 euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa otetaan 22,0 miljoonaa euroa.

Liikelaitosten vaikutus yhtymän rahoitukseen esitetään kokonaistarkastelussa.

Rahoitusosa (1000 €, ei sisällä liikelaitoksia)

	TP 2017	MTA II_2018	TA 2019	SV 2020	SV 2021
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	**12 482**	**12 029**	**5 779**	**12 431**	**9 928**
Vuosikate	12 224	12 029	5 779	12 431	9 928
Tulorahoituksen korjauserät	258	0	0		
Investointien rahavirta	**7 493**	**18 949**	**24 429**	**37 900**	**59 100**
Investointimenot	8 856	18 949	24 429	37 900	59 100
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 363	0	0		
Toiminta ja investoinnit, netto	**4 989**	**-6 920**	**-18 650**	**-25 469**	**-49 172**
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	-6 058	163	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset (-) (ulkoiset)	862	0	0		
Antolainasaamisten lisäykset (-) (sisäiset)	5 377	0	0		
Antolainasaamisten vähennykset (+) (sisäiset)	181	163	0	0	0
Lainakannan muutokset	-377	6 756	19 391	25 491	49 191
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	0	0	22 000	28 100	51 800
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	2 609	2 609	2 609	2 609	2 609
Lyhytaikaisten lainojen muutos (+/-)	2 232	9 365	0		
Oman pääoman muutokset (+/-)	-300	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)	15 447	0	0	0	0
Rahoitustoiminta	**8 712**	**6 919**	**19 391**	**25 491**	**49 191**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**13 701**	**0**	**741**	**22**	**19**

Kokonaistarkastelu (1000 €)

Liikelaitosten vaikutus yhtymän toiminnan rahoitukseen
Rahoituslaskelma

	*) Yhtymä pl. liikelaitokset	Verso liikelaitos	Eliminoinnit		**) Yhtymän Rahoitusosa ml. liikelaitokset
	TA 2019	TA 2019	Yhtymä	Liikelaitokset	TA 2019
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	**5 779**	**0**	**162**	**-162**	**5 779**
Vuosikate	5 779	0	162	-162	5 779
Investointien rahavirta	**-24 429**	**0**	**0**	**0**	**-24 429**
Investointimenot	24 429	0			24 429
Investointitulot	0	0			0
Toiminta ja investoinnit, netto	**-18 650**	**0**	**162**	**-162**	**-18 650**
Rahoitustoiminta					
Lainakannan muutokset	19 391	0	0	0	19 391
Pitkäaikaisten lainojen lisäys(+)	22 000	0			22 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys(-)	2 609	0	0	0	2 609
Rahoitustoiminta	**19 391**	**0**	**0**	**0**	**19 391**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**741**	**0**	**162**	**-162**	**741**

*) sisältää yhtymän ja liikelaitosten väliset sisäiset erät
**) yhtymän ulkoinen rahoituslaskelma

6

Kuntien maksu-osuudet vuodelle 2019

6 Kuntien maksuosuudet vuodelle 2019

Kuntien maksuosuuksien kokonaismäärä talousarviossa vuodelle 2019 on 621,5 miljoonaa euroa, joka on 2,45 % suurempi kuin vuoden 2018 muutostalousarvio I. Maksuosuuksien määrät ovat palvelusopimusneuvottelujen mukaiset, mutta palvelusopimuksien hyväksymis- ja allekirjoitusprosessi oli vielä kesken talousarvion valmistuessa.

Kuntalaskutus toteutetaan kaikilla toimialoilla kiinteänä ennakkolaskutuksena. Laskutus tapahtuu kahdesti kuukaudessa. Lopulliseen maksuosuuden määrään vaikuttaa kunkin kunnan toteutunut palvelujen käyttö aiheuttamisperiaatetta noudattaen. Ennakkolaskutuksen ja todellisten käytöstä aiheutuvien kustannusten tasapainoa seurataan. Lopullisia maksuosuuksia määrättäessä kuntakohtainen jako toteutetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Tarvittaessa kuntien kanssa käydään perussopimuksen 25 §:n mukaisesti neuvotteluja palvelusopimusten muuttamisesta.

Erikoissairaanhoidon somaattisessa vuodeosastohoidossa on käytössä DRG-tuotteistus ja -hinnoittelu, poliklinikoilla hintaryhmäkohtainen tuotteistus ja käyntihinta sekä psykiatrisessa vuodeosastohoidossa hoitopäiväperusteinen tuotteistus ja hinnoittelu. Jäsenkuntien palvelukäytön seuranta tilikauden aikana perustuu hinnaston mukaiseen palvelujen käyttöön sekä toteutuneisiin asiakaspalvelujen ostoihin. Lopullinen jäsenkunnan maksuosuus muodostuu hinnaston mukaisesta palvelujen käytön kustannuksesta ja toteutuneista asiakaspalvelujen ostoista. Mikäli hinnaston mukainen laskutus johtaisi ylijäämäiseen tai alijäämäiseen tulokseen, lasketaan jäsenkuntien lopulliset maksuosuudet hinnaston mukaisen palvelujen käytön suhteessa. Erityismaksuosuuksilla katetaan potilasvakuutusmaksusta johtuvat tilikauden menot sekä ne yksittäisen potilaan hoidosta kalenterivuoden aikana aiheutuneet palvelumaksut, jotka ylittävät valtuuston vuosittain vahvistaman enimmäismäärän. Erityismaksuosuus peritään kustannusosuuksina asukaslukujen suhteessa. Kalliin hoidon tasausraja on 80 000 euroa. Apuvälineiden kuntalaskutuksessa on lainattavien apuvälineiden osalta käytössä apuvälineiden lainausmaksut. Lainausmaksut ovat samat erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa. Omaksi annettavat apuvälineet läpilaskutetaan todellisen hankintahinnan mukaisesti.

Päivystyskeskuksessa on käytössä oma tuotteistus ja hinnoittelu. Lopullinen jäsenkunnan maksuosuus muodostuu hinnaston mukaisesta palvelujen käytön kustannuksesta ja toteutuneista asiakaspalvelujen ostoista. Mikäli hinnaston mukainen laskutus johtaisi ylijäämäiseen tai alijäämäiseen tulokseen, lasketaan jäsenkuntien lopulliset maksuosuudet hinnaston mukaisen palvelujen käytön suhteessa.

Sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelujen osalta ei ole vielä teknisesti valmiutta siirtyä hinnaston mukaiseen palvelujen käytön laskutukseen. Sosiaali- ja perusterveydenhuollon jäsenkuntien nettokustannuksia seurataan ja lopulliset maksuosuudet lasketaan Numerus-ohjelman avulla aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Numeruksessa kustannuspaikan kustannukset ryhmitellään palvelupaketteihin ja niiden alaryhmiin. Yhteiset kustannukset vyörytetään pääkustannuspaikoille. Kustannuspaikan kustannukset kohdistetaan kunnille pääsääntöisesti toteutuneiden suoritteiden suhteessa tai läpilaskutuksena. Kustannuspaikka, jolle kustannukset ja suoritteet kohdistetaan, on esimerkiksi avovastaanottotoiminnan alue, yksittäinen palvelutalo tai kotihoitoalue. Jos kyseessä on niin sanottu läpilaskutettava erä (asiakaspalveluiden ostot ja avustukset), kohdistetaan kustannus suoraan kirjanpitoon tehtävässä tiliöinnissä oikealle kunnalle hoitoa saavan asiakkaan kotikunnan mukaan. Numeruksessa määrittelyt ohjaavat nämä kustannukset suoraan oikealle kunnalle. Joitakin kustannuksia ei pystytä kohdistamaan tässä kuvatun pääsäännön mukaan. Näiden kustannusten jakoperusteet hallitus hyväksyy vuosittain.

Ensihoidon osalta kuntien maksuosuudet muodostuvat siten, että 15 % ensihoidon nettokustannuksista jaetaan asukasmäärän mukaan ja 85 % ensihoidon yksikön ensisijaisen sijoituspaikan mukaan. Pääasiassa siirtokuljetustehtäviä suorittavia yksiköitä ei kohdisteta yksittäiselle kunnalle, vaan niiden kustannukset jaetaan kaikille kunnille edellä mainitussa suhteessa. Ensihoidon yksiköiden erilaiset palvelutasot huomioidaan painokertoimilla, jotka ovat seuraavat:

12h auto = 1
24h auto = 2

Joidenkin jäsenkuntien kesken on erikseen sovittuja kustannusjakoperiaatteita johtuen siitä, että kaikissa kunnissa ei ole sijoitettuna ensihoitoyksikköä, vaan viereiseen kuntaan sijoitettu yksikkö palvelee laajempaa aluetta. Vuoden 2019 alussa asukasmäärän perusteella kohdistetaan:

- Orimattilassa toimivien yksiköiden kustannukset Orimattilan, Pukkilan ja Myrskylän kesken asukasmäärän suhteessa.

- Hollolan alueella toimivan yksikön kustannukset Hollolan ja Kärkölän kesken asukasmäärän suhteessa.

Ympäristöterveydenhuollon palvelunkäyttöä jäsenkunnittain seurataan toteutuneiden suoritteiden ja hinnaston mukaisesti. Mikäli hinnaston mukainen laskutus johtaisi ylijäämäiseen tai alijäämäiseen tulokseen, lasketaan jäsenkuntien lopulliset maksuosuudet hinnaston mukaisen palvelujen käytön suhteessa.

Arvio palvelujen käytön nettokustannuksista kunnittain vuonna 2019 on liitteenä nro 1.

7 Liitteet

7 Liitteet

Liite 1. Arvio palvelujen käytön nettokustannuksista jäsenkunnittain vuonna 2019

Liite 2. Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitos,
talousarvio ja toimintasuunnitelma 2019 sekä taloussuunnitelma 2019–2021 (erillinen liite)

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Liite 1. Arvio palvelujen käytön nettokustannuksista jäsenkunnittain vuonna 2019

JÄSENKUNTIEN KOKONAISMAKSUOSUUS

Jäsenkunta	**MTA 2018**	**TA 2019**	**m%**
Asikkala	27 470 000	28 046 870	2,1 %
Hartola	12 412 226	12 672 883	2,1 %
Heinola	23 610 580	23 943 400	1,4 %
Hollola	70 500 000	71 500 000	1,4 %
Iitti	22 840 645	24 000 000	5,1 %
Kärkölä	15 201 700	14 900 000	-2,0 %
Lahti	354 000 000	364 000 000	2,8 %
Myrskylä	6 793 700	6 936 368	2,1 %
Orimattila	50 197 505	51 251 653	2,1 %
Padasjoki	13 076 900	13 351 515	2,1 %
Pukkila	5 325 300	5 437 131	2,1 %
Sysmä	5 251 091	5 500 000	4,7 %
Yhteensä	**606 679 647**	**621 539 820**	**2,4 %**

Liite 2. Sosiaalialan osaamiskeskus Verso -liikelaitos, talousarvio ja toimintasuunnitelma 2019 sekä taloussuunnitelma 2019–2021 (erillinen liite)

Sisällys

1.	**Johtajan katsaus**	42
2.	**Organisaatio ja henkilöstö**	42
3.	**Toiminta**	43
3.1	Perustoiminta	43
3.2	Sosiaali- ja potilasasiamiestoiminta	45
3.3	Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn seutukoordinaatio	46
3.4	Projektit	47
3.4.1	KansaKoulu – II hanke - Määrämuotoisen kirjaamisen tuki sosiaalialalla	47
3.4.2	PRO SOS- uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentamassa	47
3.4.3	Huomisen hyvinvointia lapsille ja perheille Päijät-Hämeessä (LAPE- muutosagentti)	47
3.4.4	Neljä tuulta – integroiva toimintamalli ehkäisevään työhön, päihteet, mielenterveys, ongelmapelaaminen ja lähisuhdeväkivalta, pilotti Päijät-Hämeessä	48
3.4.5	Projektitoiminnan tulot ja menot yhteensä	48
4.	**Talousarvio**	49
5.	**Talousarvion tuloslaskelma**	49
6.	**Talousarvion rahoituslaskelma**	50
7.	**Investoinnit**	50
8.	**Hallinto**	50

1 Johtajan katsaus

Tulevat sosiaalialan kehittämisen rakenteet ja valtakunnallisen kehittämisen sisällöt ovat vielä vahvistamatta, koska keskeisiä sote-uudistukseen liittyviä lakeja ei ole hyväksytty. Tämän hetken suunnitelmien mukaan STM hallinnoi tutkimusta ja kehittämistä koordinoivaa ohjausyksikköä (OHO), erva-alueiden pohjalle muodostuu viisi YTA -aluetta, 18 maakuntaa järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja ne toimivat mm. Hyte -työssä yhdessä kuntien sekä järjestöjen kanssa. Toiminnan rakenteita ja sisältöä luodaan siis eri tasoille ja siksi on myös tärkeää olla vaikuttamassa monella tasolla sosiaalialan toimintaedellytysten säilymiseksi. Osaamiskeskusten rooli eri tasojen välillä liikkuvana toimijana mahdollistaa erityisen hyvin sekä valtakunnallisen että toiminta-alueen intressien ja näkemysten vuoropuhelun.

STM on käynnistämässä ajalle 1.10.18 – 28.2.19 selvitystä sosiaalityön tulevaisuuden näkymistä sekä erillisselvitystä sosiaalihuollossa käytettävästä julkisesta vallasta ja päätöksenteosta. Myös osaamiskeskusten asema on tarkasteltavana. Osaamiskeskusten toimintoja ja organisointimuotoja koskeva selvitys valmistuu alkuvuodesta. Selvityksen tekoa ohjaa Sosiaalialan osaamiskeskusneuvottelukunta ja selvityksen laatimisesta vastaa THL. Selvityksen odotetaan tuovan esiin osaamiskeskusten toiminnan sisältöjä ja vahvistavan näkyä siitä, mihin toimintojen tulisi tulevissa rakenteissa sijoittua. Etelä-Suomen sosiaalialan (ESO, joka käsittää Verson lisäksi Soccan ja Sosiaalitaidon) edustajana on keväällä käynnistyneellä toimikaudella Verson johtokunnan puheenjohtaja Mika Forsberg. Itäinen Uusimaa ja Päijät-Häme kuuluvat samaan Uudenmaan YTA – alueeseen, johon kuuluu ESO:n osaamiskeskusten lisäksi myös Socom. Yhteistyö näiden osaamiskeskusten välillä tiivistyy Etelä-Suomen YTA –aluevalmistelun yhteydessä.

Hankkeistettu kehittäminen näyttää tämän hetken tietojen mukaan olevan Versossa vuonna 2019 muutamaa edellistä vuotta ohuempaa kärkihankkeiden päätyttyä. Päijät-Hämeen LAPE muutosagentti jatkaa Versossa. Lisäksi työikäisten palvelujen kehittämiseen kohdistuva Pro Sos -hanke sekä Neljän tuulen –kehittämishanke jatkavat syksyyn asti. Kansa-koulu hanke jatkaa vuoden 2019 loppuun asti. Uusina hankkeina on Päijät-Hämeeseen haettu Huuma –hanketta (nuorten huumeiden käytön ehkäisyyn) vuosille 2019-2021 THL:n terveyden edistämisen määrärahoista sekä kahta ESR hanketta (osatyökykyisten työllistämiseen sekä paljon palveluja tarvitsevien palvelujen koordinointiin) vuosille 2019-2020. Päätökset tulevat vuodenvaihteessa. Syksyn aikana suunnitellaan FSKC:n kanssa kehittämishanketta myös Itäiselle Uudellemaalle. Kehittämisen kohde ja rahoituskanava täsmentyvät neuvottelukunnan kokouksessa lokakuun aikana.

Potilasasiamiestoiminta täydentää hyvin sosiaaliasiamiestoimintaa ja potilasasiamiestoiminta onkin vahvistunut Itäisellä Uudellamaalla. Askolan lisäksi palvelua tuotetaan Porvoolle, Loviisalle ja Lapinjärvelle. Asiakas- ja potilaslakiluonnoksessa (28 luku, 226 §) esitetään, että sosiaaliasiamiehen toiminta on pyrittävä ensisijaisesti järjestämään yhtenä kokonaisuutena potilasasiamiehen toiminnan kanssa. Tulkinnanvaraiseksi jää, tarkoitetaanko pykälässä samaa järjestäjää vai tiivistyvää toiminnallista yhteyttä.

2 Organisaatio ja henkilöstö

Perusrahoituksella (valtionavustus ja kuntien maksuosuus) rahoitetaan 3,5 henkilön henkilöstömenot (johtaja, kehittäjäsosiaalityöntekijä, suunnittelija ja ½ sihteeri). Kuntien erikseen rahoittamassa sosiaali- ja potilasasiamiestoiminnassa on 2 henkilöä ja ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön seutukoordinaatiosta vastaa 1 henkilö. Itäisellä Uudellamaalla toimiva suunnittelija työskentelee noin kolmen kuukauden ajan sosiaalihuollon tiedonhallintaa kehittävässä Kansa-koulu hankkeessa. Työikäisten sosiaalityötä ja asiakkaiden osallisuutta kehittävä Pro Sos –hanke jatkaa 31.7.2018 asti. Kokoaikaisen hanketyöntekijän lisäksi hankkeeseen työpanostaan antavat hankkeen loppuun asti myös sihteeri (0,20 %) sekä 31.5.2019 asti myös kehittäjäsosiaalityöntekijä (0,30 %). Kärkihankkeet LAPE ja OTE päättyvät vuonna 2018, mutta LAPE –muutosagentti jatkaa ja tulee vuonna 2019 sijoittumaan edelleen Versoon. Neljän tuulen hanke kestää 31.10.2019 asti ja hankkeessa työskentelee 1 kokoaikainen työntekijä.

Kokonaishenkilöresurssi tulee olemaan alkuvuonna 10 henkilöä ja loppuvuonna 8 henkilöä, mikäli uusia hankkeita ei käynnisty.

3 Toiminta

3.1 Perustoiminta

Sosiaalialan osaamiskeskukset muodostavat koko maan kattavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan alueellisen verkoston. Osaamiskeskukset ovat sosiaalialan osaajia, tiedontuottajia, kehittäjiä sekä vaikuttajia. Sosiaalialan osaamiskeskuksia on 11 ja kunkin osaamiskeskuksen toimialueeseen kuuluu 1-4 maakuntaa. Ruotsinkieliselle väestölle on oma osaamiskeskus. Osaamiskeskustoimintaa säätelee

Laki osaamiskeskustoiminnasta (1230/2001)

Lain mukaan osaamiskeskusten tehtävänä on turvata:

1. sosiaalialalla tarvittavan asiantuntemuksen kehittyminen ja välittyminen

2. peruspalvelujen kehittyminen sekä erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen kehittyminen ja välittyminen

3. sosiaalialan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys

4. sosiaalialan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan toteutuminen

Valtioneuvoston asetus sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta

Osaamiskeskustoimintaa linjaa valtakunnallisesti Osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta, johon kuuluu kunkin osaamiskeskuksen edustajan lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen, Suomen Kuntaliiton ja sosiaalialan valtakunnallisten järjestöjen edustaja. Lisäksi neuvottelukunnassa ovat edustettuna sosiaalialan oppilaitokset ja lääninhallitukset. Neuvottelukunta asetetaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan (2018–2022).

Osaamiskeskukset muodostavat yhdessä koko maan kattavan tiiviin verkoston. Osaamiskeskusjohtajat kokoontuvan noin kerran kuussa keskustelemaan sosiaalihuoltoon liittyvistä ajankohtaisista asioita usein valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysalan kehittämisestä ja tutkimuksesta vastaavien THL:n ja STM:n virkamiesten kanssa. Osaamiskeskukset laativat yhdessä myös lausuntoja, kannanottoja ja yhteisen strategian.

Strategian mukaan osaamiskeskuksissa:

• vaikutetaan siihen, miten valtakunnallisesti organisoidaan TKI-toiminnan rahoitus ja sen jatkuvuus,

• ollaan mukana luomassa malleja, käytäntöjä ja rakenteita maakunnallisen kehittämistyön tuelle sekä yhteistyöalueen (YTA) tasoiselle tutkimuspohjaiselle kehittämiselle, jossa tutkimus- ja korkeakouluorganisaatiot mukana

• varmistetaan tutkimuspohjaisen kehittämisen rakenteen (sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskukset) yhteys sosiaali- ja terveysministeriön ohjausyksikön toimintaan ja isoihin laaja-alaisiin tutkimus- ja kehittämistoiminnan valtakunnallisiin aloitteisiin ja ohjelmiin, joissa sosiaalihuolto ja sote-integraatioon perustuva toiminta mukana

Verson toiminnan yhteisinä arvoina ovat *jaettu asiantuntijuus, oikeudenmukaisuus sekä osallisuus.* Jaetulla asiantuntemuksella tarkoitamme sitä, että kaikilla on asiantuntijuutta ja sen jakaminen tuottaa erilaisia näkökulmia ja rikastuttaa ongelman määrittelyä ja ratkaisujen löytämistä. Oikeidenmukaisuudella viittaamme sosiaalialan ammattieettiseen pohjaan nojaavaan oikeudenmukaisen yhteiskunnan rakentamiseen ja ylläpitoon sekä yksilötasolla sosiaalisesti oikeudenmukaiseen kohteluun. Oikeudenmukaisuudella tarkoitamme myös Verson toiminnan resurssien oikeudenmukaista kohdistamista toimintaa rahoittavan valtion ja toiminta-alueen kuntien tarpeiden mukaisten tehtävien hoitamiseen. Osallisuudella tarkoitamme sekä kuntalaisten, asiakkaiden että ammattilaisten osallisuuden vahvistamista kaikessa toiminnassamme.

Verson toiminta vuonna 2019
Toiminnan painopisteet

1. Aktiivinen rooli sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisrakenteen toteuttamisessa sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen yhteydessä

2. Sosiaalihuollon osaamisen vahvistaminen muuttuvassa ympäristössä

3. Osallisuuteen ja kohtaamiseen tukevan osaamisen kehittäminen

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän strategiassa 2022 visiona on, että ”Vuonna 2022 Päijät-Hämeen asukkaat voivat olla ylpeitä hyvin organisoiduista, tehokkaasti toimivista ja laadukkaista sote-palveluista”. Laadukkaasti ja tehokkaasti tuotettuja palveluja tavoitellaan myös laajemmin koko toimialueella ja valtakunnassa. Toimintamme läh-

tökohtana on erityisesti sosiaali- mutta myös terveydenhuollon laadun parantaminen. Laatu voidaan jakaa rakenne-, prosessi- ja lopputuloksen laatuun. Rakennelaadulla tarkoitetaan toimintaan tarkoituksenmukaisten tilojen ja henkilöstömäärän lisäksi myös henkilöstön koulutusta ja osaamista. Prosessilaadulla tarkoitetaan prosessien sujuvuutta eli sitä, miten asiakkaan palvelukokonaisuus rakentuu ja eri ammattilaiset toimivat yhteistyössä prosessin eri vaiheissa. Lopputuloksen laatuun eli siihen, millaisen hyvinvointihyödyn asiakas saa ja millainen kokemus palvelusta hänelle jää, on kiinnitetty vähemmän huomiota mm. sosiaalihuollosta puuttuvien mittareiden vuoksi. Lopputuloksen laadun arviointi yhdessä asiakkaan kanssa on toiminnassa erityinen kehittämiskohde. Alla olevaan taulukkoon (taulukko 1.) olemme hahmottaneet keskeisiä asioita, missä olemme ensi vuonna mukana sekä laadun parantamisen että toimintamme painopisteiden näkökulmista. Erikseen rahoitettavan toiminnan työntekijöillä ja hanketyöntekijöillä on lisäksi vielä omia toiminnan painopisteitä.

Arviointi

Vuoden 2019 toimintaa arvioidaan suhteessa siihen, kuinka painopistealueisiin on kyetty vastaamaan sekä sitä missä määrin olemme kyenneet toiminaan painopistealueiden suuntaisesti ja miten olemme onnistuneet tekemisessämme. Oman kehittämistyön merkitystä kunnissa tehtävälle käytännön työlle arvioidaan ja haetaan uusia ratkaisuja yhdessä kuntien ja kuntayhtymän kanssa.

Arviointia tehdään jatkuvasti yhdessä Verson johtokunnan, toimintoihin osallistuvien sekä muiden sidosryhmätahojen kanssa.

Toiminnan taloudelliset riskit liittyvät siihen, että hankkeista jää kuluja, jotka on maksettava perustoiminnasta. Yhtymän talouden seurannan työkalut eivät tue tarkoituksenmukaisella tavalla talouden seurantaa. Tukipalveluiden laskutuksen kohdistamien eri toiminnoille ei toteudu toivotulla tavalla ja kulujen tasaus saattaa tuoda ison lisälaskun.

Rahoitus

Kuntarahoituksena on 0,40 senttiä/ suomenkielinen asukas sekä pinta-alan ja asukasluvun mukaan määräytyvä valtionosuus noin 135 000 euroa.

Tulot ja menot

Tuotot	Kulut	Toimintakate
240 293 euroa	240 293 euroa	0 euroa

Henkilöstö

Johtaja Kirsi Kuusinen-James
Kehittäjäsosiaalityöntekijä Outi-Mari Sarala
Suunnittelija Monica Blomqvist-Åkermarck
0,5 sihteeri Mervi Hietaranta
(toinen 0,5 työpanoksesta hankkeille)

Taulukko 1. Verson vuoden 2019 keskeinen toiminta

	Sote -makuvalmistelu	Sosiaalialan osaamisen lisääminen	Osallisuuden vahvistaminen
Sosiaalihuollon sisäinen	Omavalvontasuunnitelmat asiakasohjaus sosiaalihuollon substanssialojen valmistelu	Kantaan siirtymiseen valmistautuminen, Rakenteellinen sosiaalityö (tiedolla johtamisen ja palvelujen kehittämisen tueksi), prosessit, vaikutusten osoittaminen, erityispalvelujen identifiointi sähköinen asiointi, koulutusta, työpajoja ja aamukahveja uusista laeista, tutkimuksesta jne.	Tuetaan ammattihenkilöstöä asiakasosallisuuden lisäämisessä (esim. Pro Sos, asiakasosallisuusverkosto) Otetaan työntekijät ja asiakkaat mukaan palveluiden kehittämiseen
Yhdyspinnat	Järjestäjän valmistelu, elinvoima ja kasvupalvelut (vaikeasti työllistettävien kuntoutus- ja työvoimapalvelut) Hyte-työ LAPE-työ	Monialaiset prosessit, ilmiöiden yhteyksien havaitseminen (Neljän tuulen hanke), Erityispalvelujen rakenteiden ja sisältöjen (mm. OT –keskukset)	Kuntalaisten kuuleminen Muiden ammattilaisten kanssa uudenlaisen yhteistyön rakentaminen

3.2 Sosiaali- ja potilasasiamiestoiminta

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvan toteutumista ja hyvää kohtelua sekä heidän osallisuuttaan. Asiamiestoiminnan tavoitteena on tuottaa laadukasta asiamiespalvelua tilaajakunnille siten kuin sosiaali- ja potilasasiamiestoimintaa koskeva lainsäädäntö edellyttää. Vuoden 2019 erityisenä tavoitteena on lisätä sosiaaliasiamiestoiminnan tunnettavuutta ja hyödynnettävyyttä lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Toiminta

Asiamiehet työskentelevät alueellaan eri verkostoissa seuraten ja tiedottaen erilaisista epäkohdista palvelujen kehittämiseksi ja työn tueksi. Verkostoissa asiamiehet tuovat esiin asiakasnäkökulmaa. Toiminnan tiedottamisessa hyödynnetään mediaa sekä asiamiesyhdistysten tuottamaa materiaalia. Asiamiesten omaa osaamista ylläpidetään jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Vuoden 2019 aikana:

- järjestetään henkilöstölle koulutusta asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvaan ja hyvään kohteluun liittyen

- jatketaan tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa asiakkaiden ja potilaiden osallisuuden vahvistamiseksi

- selvitetään vuoden 2018 kuntakyselyssä omavalvonnan tilaa toiminta-alueella ja nostetaan esiin mahdollisia kehittämiskohtia ja tuetaan kuntia kehittämistyössä

- selvitetään muistutusprosessin sujuvuutta ja muistutusten sisältöä toiminta-alueella.

Arviointi

Tavoitteiden toteutumista arvioidaan osana toimintakertomusta. Seurataan sosiaaliasiamiesselvityksessä esiin nostettujen kehittämisehdotusten toteutumista.

Rahoitus

Sosiaaliasiamiestoiminta: 0,40 senttiä/asukas.
Mukana kaikki toiminta-alueen kunnat.
Potilasasiamiestoiminta: 0,20 senttiä/asukas.
Mukana Askola, Lapinjärven ja Loviisan yhteistoiminta-alue sekä Porvoo.

Tulot ja menot

Tuotot	Kulut	Toimintakate
140 688 euroa	140 688 euroa	0 euroa

Henkilöstö

Sosiaali- potilasasiamies Itäinen Uusimaa:
Pamela Stenberg
Sosiaaliasiamies Päijät-Häme: Tarja Laukkanen

3.3 Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisyn seutukoordinaatio

Ehkäisevä työ on osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Ehkäisevän työn seutukoordinaatio koskee maakunnassa tehtyä ehkäisevää päihdetyötä, edistävää mielenterveystyötä, pelihaittojen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä. Työ on tavoitteellista ja se rakentuu toiminnallisessa vuorovaikutuksessa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, alueen kuntien ja niiden toimijoiden kesken. Keskeisiä työtä ohjaavia lakeja ovat kuntalaki, sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki sekä laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä.

Tavoitteet

Päijät-Hämeen ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön seutukoordinaation tavoitteena on seudullisesti ja alueellisesti:

- kehittää, rakentaa, edistää ja tukea ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön, pelihaittojen ehkäisyn sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn koordinaatiota ja verkostoyhteistyötä
- välittää ajankohtaista tietoa ja osaamista toimijoiden käyttöön
- edistää ehkäisevän työn tunnettuuden ja osaamisen lisääntymistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa periaatteella "ehkäisevä työ kuuluu kaikille"
- mahdollistaa laajan yhteistoiminta-alueen laajuisen verkostoyhteistyön ja rakenteen toiminnan jatkuminen ja kehittyminen
- toimia asiantuntijana eri työryhmissä, verkostoissa ja tilaisuuksissa ehkäisevän työn kysymyksissä

Toiminta

Seutukoordinaattori:

- tukee kuntia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita ehkäisevän työn järjestämisessä ja toteuttamisessa
- koordinoi ja edistää monitoimijaista yhteistyötä maakunnassa, fasilitoi kehittämisprosesseja
- suunnittelee, kehittää ja seuraa ehkäisevää työtä sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti ja välittää alan tuoretta tietoa alueen toimijoille

Arviointi

Seudullisesti koordinoitua ja alueellisessa yhteistyössä tehtyä ehkäisevää työtä arvioidaan säännöllisesti. Arvioinnin kohteena on tavoitteiden toteutuminen sekä toiminnalla aikaansaadut välittömät vaikutukset ja tuotokset. Arviointia tehdään ydinverkostoissa sekä sidosryhmien kanssa.

Rahoitus

0,35 senttiä/ asukas. Mukana on vain Päijät-Häme.

Tulot ja menot

Tuotot	Kulut	Toimintakate
74 190 euroa	74 190 euroa	0 euroa

Henkilöstö

Seutukoordinaattori Susanna Leimio

3.4 Projektit

3.4.1 KansaKoulu – II hanke – Määrämuotoisen kirjaamisen tuki sosiaalialalla

Sosiaalialan osaamiskeskusten yhdessä toteuttama hanke sai THL:n myöntämä rahoitus ajalle 1.1.2018 – 31.12.2019. Hankkeen tavoitteena on tukea sosiaalialan tiedonhallinnan kansallista kehittämistyötä, jossa tähdätään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiin tietojärjestelmäpalveluihin.

Tavoitteet on jaettu neljään työpakettiin:

- TP 1 Määrämuotoisen kirjaamisen käyttöönoton tukeminen
- TP 2 Määrämuotoisen kirjaamisen osaamisen laajentaminen uusiin kohderyhmiin
- Ssote-esimiehet, koulutusorganisaatiot, yksityiset palveluntuottajat, kuntien asiakirjahallinnosta vastaavat henkilöt, sosiaalipalvelujen asiakastietojärjestelmien pääkäyttäjät
- TP 3 Määrämuotoisen kirjaamisen jatkokehittäminen valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla
- TP 4 Nykytilan kartoituksen työkalun käyttöönoton edistäminen

Verson suunnittelijan työpanos kohdentuu erityisesti TP 2 ja kohderyhmänä ovat sote-esimiehet. Esimiehille on laadittu kirjaamisvalmennuksen tietopaketti (3,5 tuntia), jonka tarkoituksena on tuoda tietoa sosiaalihuollon tiedonhallintaan liittyvästä kansallisesta kehittämistyöstä esimiestyön tueksi. Esimiesvalmennus aloitettiin vuonna 2018 (pilotteja) ja jatkuu vuonna 2019. Toteuttamistapana tulee pääsääntöisesti olemaan Skype-valmennukset.

Verson molemmilla alueilla (IU ja PH) jatkuu myös kirjaamisvalmentajien verkostot (TP 1) sekä organisaatioiden tukemista sosiaalihuollon Kanta-palveluihin liittyvissä asioissa.

Henkilöstö

Suunnittelija Monica Blomqvist-Åkermarck (osa-aikaisesti)

3.4.2 PRO SOS- uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentamassa

Hankkeelle ollaan hakemassa jatkoaikaa 31.7.2019 asti. Tavoitteina vuodelle 2019 ovat kokemusohjauksen pilotti -mallin levittäminen valtakunnallisesti sekä eri Pro Sos -osahankkeissa kehitettyjen toimintamuotojen ja -mallien juurruttaminen Päijät-Hämeen alueelle. Muita tavoitteita ovat kootun tiedon raportointi (Versossa sosiaalinen kuntoutus) ja vieminen päätöksentekijöiden ja lainsäätäjien käyttöön, päätösten tekeminen jatkotoimista hankkeen jälkeen sekä hankkeen loppuarvioinnin ja raportoinnin toteuttaminen.

Hankkeessa jatkaa hankekoordinaattori (100 %). Muutoshakemukseen on lisätty osa-aikainen (20 %) hankesihteerin panos ajalla 1.9.18 – 31.7.2019 sekä osa-aikainen hanketyöntekijän osuus (30 %) ajalla 1.1. – 31.5.2019. Hanketyöntekijän palkkaamisella turvataan paikallisiin ja maakunnallisiin tarpeisiin räätälöidyn ja alueellisissa yhteistyöverkostoissa vahvasti vaikuttavan sosiaalityön kehittäminen ja näkyminen sote-uudistuksessa ja päätöksenteossa. Osahankkeessa tämä tarkoittaa erityisesti Kela-kunta yhteistoimintamallin, palvelutarpeen arvioinnin, taloussosiaalityön sekä asiakkaan osallisuuden vahvistamisen kehittämistyössä, juurruttamista alueelle.

Henkilöstö

Projektityöntekijä Tiina Hämäläinen (100 %), kehittäjäsosiaalityöntekijä Outi-Mari Sarala (30 %) ajalla 1.1–31.5.2019 sekä (20 %) sihteeri Mervi Hietaranta ajalla 1.1.–31.7.2019.

3.4.3 Huomisen hyvinvointia lapsille ja perheille Päijät-Hämeessä (LAPE- muutosagentti)

Muutosagentin työ tulee jatkamaan vuosina 2017–2018 hyvin alkanutta muutostyötä Päijät-Hämeessä. Muutosagenttien työtä tulee vuonna 2019 nivoa entistä tiiviimmin yhteen maakuntien sote- ja maakuntauudistuksen muutosorganisaatioiden toiminnan kanssa. Agentti koordinoi jatkossakin maakunnallisen LAPE-ryhmän toimintaa sekä tukee kuntien LAPE-ryhmien toimintaa. Kuntatyöllä kuntiin saadaan rakentumaan toisaalta toimivat yhteistyörakenteet sote-toimijoihin ja toisaalta vahvistettua kunnan omia palveluja tulevassa sote- ja maakuntauudistuksessa. Muutosagentin työnkuvaan tulee merkittävästi kuulumaan ns. yhdyspintatyötä kuntien ja soten välillä. Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi raportin mukaisia LAPE-Akatemioita tullaan järjestämään vuonna 2019. LAPE-Akatemian kautta valmennetaan maakuntien sivistystoimen ja soten johtoa sekä päättäjiä lapsilähtöiseen ajatteluun ja palvelujen strategiseen suunnitteluun. Kansallisen lapsistrategian valmistelu on myös alkanut ja valmistelutyö tulee linkittymään myös muutosagenttien työhön. Lapsistrategian tavoitteena on vahvistaa tietoon perustuvaa toimintakulttuuria päätöksenteossa ja palveluissa. Lastensuojelun ja sen tarpeen vähentämiseen liittyvien ratkaisujen toimeenpanoa

haetaan Aulikki Kananojan selvitystyön tuella. Aulikki Kananojan selvitystyön periaatteiden mukaisilla toimilla maakuntien toimijoita tuetaan rakentamaan oma tiekarttansa, jolla lastensuojelun laatu paranee ja toimintaperiaatteet yhtenäistyvät.

Toiminnan kulut katetaan kokonaisuudessaan STM:n rahoituksella.

Henkilöstö

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosagentti
Elina Vesterinen

3.4.4 Neljä tuulta – integroiva toimintamalli ehkäisevään työhön, päihteet, mielenterveys, ongelmapelaaminen ja lähisuhdeväkivalta, pilotti Päijät-Hämeessä

Neljän tuulen hanke on Terveyden edistämisen määrärahalla toteutettava hanke. Hankkeen tavoitteena on seudullisen pilotoinnin kautta rakentaa toimiva valtakunnallinen malli Neljän tuulen ilmiöihin liittyvien haittojen integroituun ehkäisy- ja hoitotyöhön. Hankkeen toiminta-aika on vuoden 2019 lokakuun loppuun. Projektipäällikkö on palkattu vuoden 2019 syyskuun loppuun.

Neljän tuulen hankkeessa mallin rakentamisek-

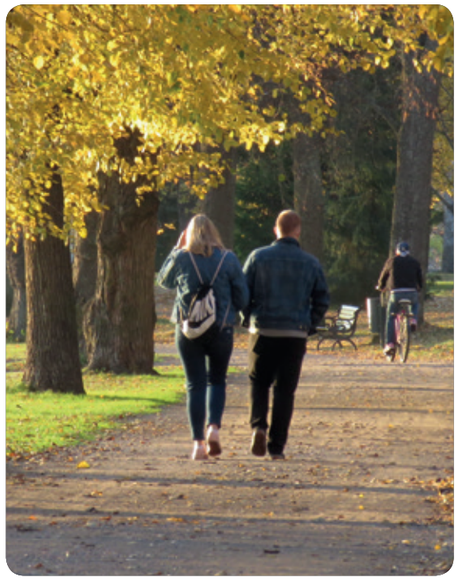

si työ on jaettu kolmeen pääosaan: tietotyö liittyen systemaattiseen kirjaamiseen, pilotointi sekä siihen liittyvä osaamisen vahvistaminen ja varsinainen mallin rakentamisen suunnittelu. Vuonna 2019 hankkeen työn pääpainopiste on mallinnuksen valmiiksi saattaminen. Toiminnan kuluissa on otettu huomioon varsinaiset toiminnan kulut, ei sisäisiä työpanoksia. Negatiivinen kate koostuu vuokrista, sähköstä ja siivouskuluista, jotka ovat Verson omarahoitusosuutta hankkeelle.

Henkilöstö

Projektipäällikkö Helena Heinonen

3.4.5 Projektitoiminnan tulot ja menot yhteensä

Tulot ja menot yhteensä

Tuotot	Kulut	Toimintakate
324 406 euroa	324 406 euroa	0 euroa

4 Talousarvio

Valtion rahoitusosuus on budjetissa melkein samalla tasolla (2 950 000 €) kuin muutamana edellisenä vuotena (3 000 000 €). Osaamiskeskusjohtajat esittivät keväällä rahoituksen nostamista neljään miljoonaan euroon. Tämä esitys viedään vielä eteenpäin, kun eduskunnassa päätetään loppuvuodesta lisärahoituksesta. Kunnallinen rahoitusosuus pysyy vuoden 2018 tasolla ollen 0,40 senttiä / suomenkielinen asukas ja yhteensä noin 110 000 euroa. Perustoiminnan henkilöstömäärässä ei tapahdu muutoksia. Sosiaaliasiamiestoiminnan tuotot pysyvät vuonna 2019 edellisen vuoden tasolla, potilasasiamiestoiminnan tulot kasvoivat vuodesta 2018 noin 14 000 eurolla ja nämä tulot mahdollistavat kahden kokoaikaisen sosiaali- ja potilasasiamiehen toiminnan.

5 Talousarvion tuloslaskelma (1000 €)

Verso liikelaitos	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TA%	SV 2020	SV 2021
Liikevaihto	425	1 521	779	-48,8	787	795
Korvaukset kunnilta ja kuntayhtymiltä	185	236	306	29,7	309	313
Muut suoritteiden myyntituotot	240	141	35	-75,2	36	36
Tuet ja avustukset	586	1 144	438	-61,7	442	446
Materiaalit ja palvelut	-227	-307	-116	-62,2	-117	-118
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11	-9	-10	11,1	-10	-10
Palvelujen ostot	-216	-298	-106	-64,4	-107	-108
Henkilöstökulut	-770	-1 158	-601	-48,1	-589	-600
Palkat ja palkkiot	-627	-959	-502	-47,7	-487	-496
Henkilösivukulut	-143	-199	-99	-50,3	-102	-104
Eläkekulut	-115	-161	-81	-49,7	-82	-84
Muut henkilösivukulut	-28	-38	-18	-52,6	-20	-20
Liiketoiminnan muut kulut	-48	-56	-62	10,7	-63	-63
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**-34**	**0**	**0**	**0,0**	**18**	**14**
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0,0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	**-34**	**0**	**0**	**0,0**	**18**	**14**

6 Talousarvion rahoituslaskelma (1000 €)

Verso liikelaitos	TP 2017	TA 2018	TA 2019	TA%	SV 2020	SV 2021
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta	**-34**	**0**	**0**		**18**	**14**
Liikeyli-/alijäämä	-34	0	0		18	14
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0		0	0
Investointien rahavirta	**0**	**0**	**0**		**0**	**0**
Investointimenot	0	0	0			
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-34**	**0**	**0**		**18**	**14**
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset	448	0	0		0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-285	0	0		0	0
Rahoituksen rahavirta	**163**	**0**	**0**		**0**	**0**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**129**	**0**	**0**		**18**	**14**

7 Investoinnit

Versolla ei ole investointeja vuodelle 2019.

8 Hallinto

Verson toimintaa määrittää yhdeksän kunnallisen toimijan allekirjoittama yhteistoimintasopimus sekä osaamiskeskuslaki. Lisäksi toimintaa ohjaa Osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta sekä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän strategia ja toimintalinjaukset. Versolla on johtokunta, joka toimii Verson vuonna 2014 päivitetyn johtosäännön nojalla. Johtokunnan puheenjohtajana kaudella 2017–2020 toimii Mika Forsberg ja varapuheenjohtajana Leena Kokko. Johtokuntaan kuuluvat seuraavat henkilöt: Leila Kankainen, Pirkko Valtanen, Sari Lahti, Päivi Parkkinen, Jouni Sakomaa, Jukka Ihalainen, Pasi Töyli, Maria Andersson sekä Carita Schröder.

PÄIJÄT-HÄMEEN
hyvinvointikuntayhtymä